

Arbeidsplasser som skaper beboere

Distriktsmedisinsk senter – et virkemiddel for å
utvikle kommunen og Storslett som sted?

Masteroppgave i stedsutvikling

Av

Vivi Ann Johnsen

Institutt for sosiologi, statsvitenskap og samfunnsplannleging

Fakultet for humaniora, samfunnsvitenskap og lærerutdanning

Universitetet i Tromsø

Våren 2010

Innholdsfortegnelse

Forord.....	V
1. Innledning.....	1
2. Lokal kontekst.....	2
Demografiske trekk.....	4
Økonomiske trekk.....	4
Sosiokulturelle trekk.....	5
Sentrale utfordringer i oppgaven.....	6
3. Problemstilling.....	7
Oppgavens problemstilling er:.....	7
En avgrensning og presisering av problemstillingen.....	7
Oppgavens oppbygning.....	7
4. Teoretisk perspektiv.....	9
Faglig og teoretisk perspektiv.....	9
Ulike tilnærminger til sted:.....	11
Mangfoldsorienterte stedsbilder.....	11
Hva er sted i dagens samfunn?.....	12
Integrert stedsforståelse.....	13
Location.....	14
Locale.....	15
Sense of place.....	15
Teori om rom.....	16
Kompetanse/ Arbeidsplass.....	18
Familie.....	19
Oppsummering.....	19
5. Metode.....	20
Metodisk tilnærming.....	20
Utfordringer i feltarbeidet.....	23
Analyse og tolkning.....	24
Etiske betraktninger.....	24
Oppsummering.....	25
6. Opplegg for gjennomføring av datainnsamling.....	26
Forberedelser.....	26

Utvalget av informanter	26
Informanter	27
Intervjuguidene.....	27
Møte med informantene	28
Gjennomføring av intervju	28
Spørreskjema, statistikk, og geografiske trekk	29
Oppsummering	29
7. Analyse av data	31
Ambulerende inn mot DMS.....	31
Arbeid.....	31
Kommunikasjon	32
Driftsmessige forhold.....	33
Oppgave, fag og kompetanse	34
Sted	35
Familie /relasjoner	37
Innflyttere i arbeid ved DMS	37
Arbeid.....	38
Rekruttering.....	39
Utfordringer i forhold til kompetanse.....	40
Sted	41
Maktstrukturer	44
Familie	46
Fastboende i arbeid ved DMS.....	46
Arbeid.....	47
Rekruttering.....	47
Utfordringer i forhold til kompetanse.....	48
Sted	50
Maktstrukturer	53
Familie	53
8. Konklusjon	55
Oppsummering av oppgavens funn	55
Sammenligning arbeid	55
Sammenligning sted.....	56
Sammenligning familie	57

Hovedtendens.....	59
Avslutning.....	60
Litteraturliste.....	61

Forord

Dette har vært en hard læreprosess, og jeg har lært. Mange kamper med fremmed stoff har ført meg inn på nye stier. Noen ganger har jeg lurt på om det var på grunn av – eller på tross av. Det var på tross av fullt arbeid, dårlig tid og uforutsette hendelser, og på grunn av alle dere som har støttet meg underveis og min egen stahet.

Det er mange som fortjener en takk;

Først en stor takk til mine informanter for at dere brukte av deres tid og stilte opp.

Til Nils som har vært min veileder, takk for enestående veiledning og tilbakemelding, og for din evne til å være pådriver, noe som hjalp meg frem mot målet.

Til de øvrige ansvarlige og bidragsyttere ved institutt for planlegging og lokalsamfunnsforskning, takk for god oppfølging underveis i studiet.

Jeg vil takke mine arbeidskollegaer for positiv støtte og oppmuntring underveis, noe som har betydd mer enn dere tror i en travel hverdag.

En takk til dere som hjalp meg med data tekniske problemer, leste korrektur og var kritiske.

Til dere jeg studerte sammen med, hyggelig å bli kjent med dere og lykke til videre.

En stor takk til min familie, til dere alle som tålmodig har godtatt at jeg satt over bøker og PC`en i timer. Jeg ser frem til å bruke tiden min til andre ting sammen med dere som er de viktigste i mitt liv.

Vivi Ann

1. Innledning

I denne oppgaven tar jeg for meg kompetansepersonellets tilknytning til sted og arbeidsplass i en distriktskommune. For å belyse dette tema har jeg sett på en stor kompetansesarbeidsplass som Distriktsmedisinsk senter (DMS) på stedet Storslett i Nordreisa kommune. Jeg tar for meg denne arbeidsplassen for å se om denne, med sine arbeidstakere kan ses på som et virkemiddel for å utvikle kommunen Nordreisa og Storslett som sted.

Min intensjon med å skrive oppgaven er å se på om det er noen faktorer som er med på å gjøre at folk ønsker å arbeide og bosette seg på et sted som Storslett og i en kommune som Nordreisa. Oppgavens hovedtittel "Arbeidsplasser som skaper beboere" peker tilbake på dette fenomenet, men må ses på som en hypotese mer enn som en konklusjon.

Interessen for temaet har jeg fått gjennom et forhold til både stedet og arbeidsplassen. Jeg har bodd på stedet Storslett og kommunen i mange år, men er egentlig en tilflytter. Videre har jeg hatt min yrkeserfaring siden 1987 ved Helsesenteret Sonjatun som i dag betegnes som Nord Troms Distriktsmedisinske senter. Dette har gjort at jeg har vært med på en utvikling innenfor tjenesteproduksjon fra det lokale til det regionale. De siste årene har denne utviklingen ekspandert i forhold til regionale funksjoner, og med et tett samarbeid med universitetssykehuset Nord Norge (UNN) i Tromsø. Arbeidsplassen har videreutviklet seg i forhold til etablering av nye tjenester, ny kompetanse og nye arbeidstakere, noe som igjen har medført nye innbyggere i kommunen uten at dette nødvendigvis har ført til befolkningsvekst i kommunen som helhet.

Denne masteroppgaven handler om kompetansepersonellets forhold til arbeidsplass og sted. Arbeidet legger til grunn sentrale deler av Nina G. Berg (red) *Mennesker, steder og regionale endringer(2004)*, med spesiell vekt på Agnews begreper om integrert stedsforståelse. Begrunnelsen for å anvende Agnews begreper, slik jeg ser det, er at de umiddelbart synes å få frem viktige trekk ved stedsutvikling. Location → Sted som bakgrunnsramme, lokalisering, naturgrunnlag, klima osv, Sense of place → Sted som individuell opplevelse, den enkeltes opplevelse av stedstilknytning og stedsidentitet, og locale → Sted som sosial kontekst. Oppgaven har basert seg på en studie jeg har gjort ved DMS lokalisert på Storslett. Jeg har intervjuet en rekke personer med tilknytning til denne arbeidsplassen, ut fra spørsmålet om denne er med på å gi vekst i lokalsamfunnet. Analysen og diskusjonen tar utgangspunkt i informantenes uttalelser, og drøftes opp mot ulike teoretiske tilnærmelser med hensyn til denne tematikken.

2. Lokal kontekst

I dette kapitlet skal jeg se nærmere på lokal kontekst. Ordet kontekst er rent språklig sammensatt av delene; con: sammen og texsere: veve, videre resonnert til det som er vevet sammen. Innenfor studiets pensumlitteratur knyttes begrepet kontekst opp mot Gadammers begrep forståelseshorisont. Mennesket forstår sin verden ut fra en mer eller mindre definert ramme/ kontekst. De gjør sine erfaringer som beboere og forstår sin situasjon ut fra den sammenheng erfaringene er gjort i, det sosiale miljø og stedets kultur – som en del av mennesket. Selve stedsbegrepet rommer en sosial, kulturell og fysisk dimensjon, alt dette vevet sammen utgjør stedet som lokal kontekst.

”Meningen hos en del kan kun ses i sammenheng med helheten. Det er avhengig av analysens formål og omfang, være et tekstutsnitt i forhold til hele teksten, en tekst i forhold til beslektede tekster, eller en handling i forhold til samfunnsmessig kontekst. Delen må altså kontekstualiseres.” (Hansen og Simonsen 2004:120)

Sitatet over bekrefter viktigheten av å se de ulike deler i en sammenheng. Med utgangspunkt i teksten ovenfor vil jeg søke å beskrive stedet som lokale kontekst, for med i dette perspektivet må en ha med seg at alle lokalsamfunn har forbindelse med omverdenen. Også på Storslett er innbyggerne deltagere i en større samfunnsorganisering, det være seg i Norge eller i det øvrige verdenssamfunnet. Ifølge Giddens har det lokale mindre kraft enn tidligere i et stadig sterkere globalisert samfunn.

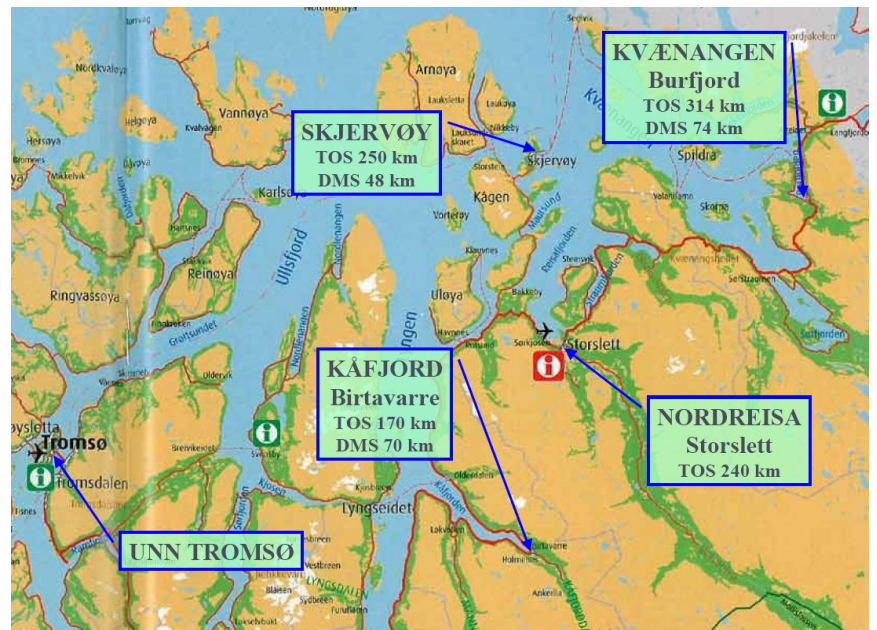
Jeg vil i det følgende forsøke å gi en beskrivelse av den lokale kontekst kommunen Nordreisa og stedet Storslett utgjør. I denne forbindelse vil jeg også gå ut fra problemstillingen ”Distriktsmedisinsk senter – et virkemiddel for å utvikle kommunen og Storslett som sted”. Problemstillingen indikerer at en ikke bare kan se på tallfestet informasjon og fysiske omgivelser, en må også se på de sosiale og kulturelle prosesser som preger kommunen og stedet.

Vi har altså en blanding av kvalitativ stedsanalyse og sosiokulturelle stedsanalyser hvor *det dreier seg om de sosiale og kulturelle prosessene som former steder og stedsoppfattninger, ifølge Per Gunnar Røe.*(Røe 2002:77) I denne forbindelse vil jeg være opptatt av hva de aktuelle aktørene kan forvente å oppleve ved stedet, hvordan den enkeltes interesser påvirker oppfatningen de har av stedet.

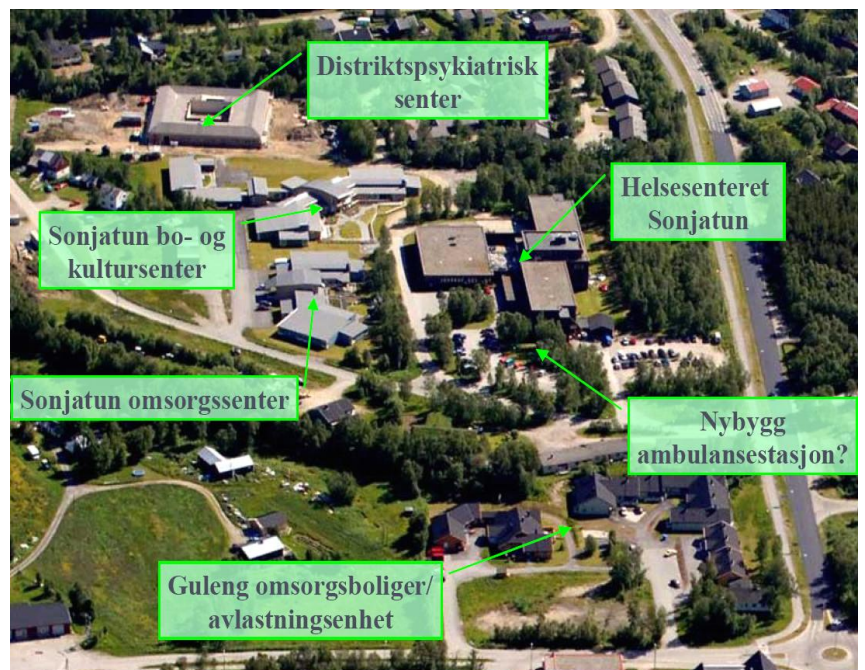
Geografiske trekk

Nordreisa kommune er den største kommunen i Nord Troms. Arealmessig er kommunen 3434 km². Kommunen grenser opp mot Finland, Kautokeino, Kvæningen, Skjervøy, Lyngen og Kåfjord. Kommunen er både en innenlands og kystkommune. Kommunesenteret Storslett ligger om en kjører langs E6 24 mil fra Tromsø og 17 mil fra Alta. Storslett ligger 5 km fra kysten ved siden av Reisaelva som er en ca 10 mil lang fiskerik elv. Reisa Nasjonalpark som er en av Norges største nasjonalparker, ligger ca 5,6 mil fra tettstedet Storslett.

I forhold til oppgavens problemstilling vil jeg ta med et kart over Troms for å vise geografiske avstander i forhold til de parter DMS samarbeider mest med (Laget av Edward Reibo 2009, Slett og rett).

Videre vil jeg ta med et oversiktsbilde av DMS for å gi ytterligere kontekst for temaet i oppgaven (Laget av Edward Reibo 2009, Slett og rett).

Demografiske trekk

Befolknings situasjonen var i begynnelsen av 2010 på 4757, omtrent det samme som for 20 år siden. På 1990 tallet på topp etter det har det i hovedsak gått ned. Prognosene for befolkningsutviklingen kommer til å øke frem mot 2030 ifølge ssb med om lag 250 personer. Demografiske opplysninger er utdypet under tabell 2; befolkningsendringer i kommunen 1975 – 2010, på side 58.

Økonomiske trekk

Tradisjonelt har næringslivet og økonomien i Nordreisa vært preget av fiske, småbruk og pendling til anlegg og utenriksfart.

På 50 tallet var det flere store fiskebåtredier i kommunen kombinert med fiskebruk. I sjømannsregisteret var det over 100 sjøfolk i utenriksfart. På 60 tallet skjedde det en strukturendring i fiskeriene med overgang fra kystflåte og fiskebruk på hvert nes til havgående trålere og store sentraliserte fiskebruk. De gamle fiskebåtredene og eierne av de små fiskebrukene hadde ikke kapasitet til de store satsingene dette medførte og forsvant i løpet av en 10 års periode.

På begynnelsen av 70 tallet gikk imidlertid det offentlige inn med store investeringer i Nordreisa i form av flyplass, videregående skole og Helse og sosialsenteret Sonjatun. Disse arbeidsplassene krevde en helt annen form for kompetanse enn det tidligere næringslivet. For å trekke til seg kvalifisert arbeidskraft til blant annet disse nye arbeidsplassene ble det på 80 tallet iverksatt distriktpolitiske virkemidler som opprinnelig var tiltenkt bare Finnmark, men som på direkte initiativ fra Nordreisa Arbeiderparti også omfattet Nord Troms. Senere, på 90 tallet ble disse virkemidlene del av tiltakssonen Finnmark – Nord Troms med et omfattende virkemiddelapparat.

Fra en hovedvekt på primærnæringer og pendling/ sjøfart endret næringslivet i Nordreisa seg i løpet av 80 tallet seg til offentlig administrasjon og service gjennom utdanning og helsearbeid. Sjøfolkene, fiskere og pendlere ble attføringsklienter eller servicearbeidere og en stor gruppe forsvant ut i en passiv trygdetilværelse. Småbrukerkona kom kanskje best ut - hun ble ofte helsearbeider.

I tillegg offentlig service vokste det frem en oppdrettsnæring som skapte nye arbeidsplasser på sjøsida. Denne var lokalt eid frem til 90 tallet, men etter hvert kjøpt opp av kapitalsterke

firmaer som er lokalisert utenfor Nordreisa. Følgene blir at den ene laksemerden etter den andre forsvinner ut av kommunen.

Nordreisa er den kommunen som kom best ut i Nord Troms fra de parametrene som foreligger med hensyn til levekår ifølge SSB og KOSTRA (2009). På den andre side er kommunens næringsliv dominert av en stor offentlig sektor. Det er vanskelig å få øye på de store utviklingspotensialene innen privat sektor, men noe kan ligge i turisme rettet både mot land og sjø. Storslett er blitt nasjonalparklandsby for den store Reisa Nasjonalpark, og det bør ligge gode muligheter både for småskalabedrifter innen turisme rettet mot nasjonalparken. Det er og visse muligheter for småskalabedrift innen turistfiske blant annet på Lyngenfjorden.

Den nye samhandlingsreformen i helsesektoren kan også medføre at Sonjatun blir en spydspiss i utviklingen av denne reformen i Nord. Det opprinnelige konseptet for sentret var bygget på samhandling mellom fagmiljøer, både horisontalt og vertikalt. Dette har vært tatt godt vare på med videreutvikling av kompetansen og senteret – blant annet innen psykiatri, sykestue, afasi, m.v.

Aksen Storslett - Skjervøy var også utpekt som regionsenter av fylkestinget på 1980 tallet. Storslett var den biten som fikk de største offentlige tilskuddene på 80 tallet. Regjeringen Bondevik II kom med en stortingsmelding om robuste regionsenter som spydspiss for regional næringsutvikling. Mulighetene i regionsenterfunksjonen slik jeg ser det synes ikke å være tatt vare på av politikerne i Nordreisa.

Konklusjon er ikke helsvart for den økonomiske utviklingen i Nordreisa, men hvis det kommer nasjonale politiske strømninger som redusere offentlig sektor vil kommunen få store problemer fordi dette vil medføre tap av arbeidsplasser.

Sosiokulturelle trekk

I tillegg til annen relevant teori og empiri har jeg brukt boken fjordfolket i Kvænangen av Ivar Bjørklund etter som historisk bakteppe for å forstå ulike etniske kontekster i forhold til befolkningen i Nord Troms. Dette har gitt meg et innblikk i historien for igjen å se tilbake på om det er noe ved fortida som kan gi en forklaring på nåtidens virkelighet.

I de geografiske opplysninger ligger informasjon om kommunens grenser mot Kautokeino, Kåfjord, Finland, Kvænangen, Skjervøy og Lyngen. Historisk sett har disse grensene mot Nordreisa vært med på å prege samfunnsutviklingen i kommunen. Innvandringen fra Finland på 1800 tallet bidro til at en ikke ubetydelig del av Nordreisas befolkning hadde finsk som

morsmål. Etter år i sammensmelting med det norsk språk, utviklet det seg et språk som kalles kvensk. Folkegruppen som er en blanding mellom norske og finske ble kalt kvener. Denne kulturelle bakgrunn bidro til opprettelsen av Kvenkultursentret Halti med beliggenhet på Storslett. Historisk sett har Nordreisa kommune også hatt en del sjøsamisk bosetting, og samarbeidet opp mot de samiske kommunene Kautokeino og Kåfjord har lange tradisjoner, innflytting til Nordreisa fra disse kommunene medfører at mange av innbyggerne har samisk som morsmål, dette gjelder også blant de yngre i dag. Tilflyttingen til kommunen for familieetablering eller arbeid fra andre kommuner eller fylker i landet, dreier seg om norsktalende. Sammensmeltingen av tre kulturer Norsk, Samisk og Kvensk omtales som de tre stammers møte. Den religiøse bevegelsen læstadianismen har sterke historiske røtter på Nordkalotten, i Norge og spesielt i Nord Troms og Finnmark. Den læstadianske menigheten er godt etablert i Nordreisa kommune.

Sentrale utfordringer i oppgaven

Teksten ovenfor beskriver noe av den lokale, sosiale og kulturelle kontekst. Den lokale sosiale og kulturelle kontekst i småsamfunn og storbyer består av ulike kjernekomponenter. Strukturene som i denne sammenheng anses som viktige kontekstelementer for enkeltsituasjoner for kompetansepersonell tilknyttet DMS har jeg definert som:

Arbeidsplass, sted og familie.

Hensikten med å se på disse kontekstelementene er å se på hvilken betydning disse har for den enkelte informant, i forhold til tilknytting og fremtidig bosetting.

Med dette går jeg over til neste kapittel for å se nærmere på problemstillingen.

3. Problemstilling

Oppgavens problemstilling er:

Kompetansepersoneell ved Distriktsmedisinsk Senter – et virkemiddel for å utvikle Nordreisa kommune og Storslett som sted?

Utgangspunkt for problemstillingen er å undersøke forbindelseslinjer mellom trekk ved stedet Storslett/ Nordreisa kommune og den enkelte ansatte ved DMS sin arbeids- og livssituasjon, med særlig vekt på bostedsvalg og den betydning som kompetansepersonelet tillegger stedsegenskaper.

En avgrensning og presisering av problemstillingen

Teoretisk vil jeg i oppgaven bygge på og prøve ut Agnews stedsteori som jeg synes er relevant i denne sammenheng. Å prøve ut betyr ikke å ta noe for gitt: Ved å rette helt åpne spørsmål til informantene innen gruppen kompetansepersonele vil det være mulig å nærme seg betydningen av stedstilknytning for den enkelte, i lys av Agnews sine kategorier, men også se stedsoppfattninger i forhold til andre relasjoner og tilknytningsformer som intervjupersonene inngår i. Som nevnt innledningsvis baserer oppgaven seg på intervju med kompetansepersoneell definert som arbeidstakere med utdanning fra bachelor og opp til doktorgrad som har tilknytning til DMS lokalisert på Storslett. Informantene fremtrer ikke som en homogen gruppe men er delt i tre, ambulerende (innpendlere), innflyttere uten bakgrunn fra stedet og fastboende med bakgrunn fra stedet. Årsaken til denne inndelingen var antakelser om at de hadde ulike syn på sted, avhengig av om de kom fra stedet.

Til sist vil jeg presisere at siktemålet med undersøkelsen også er å se på hvilke faktorer som ligger til grunn for at kompetansepersoneell velger å arbeide og bo utenfor større sentra.

Oppgavens oppbygning

Kapittel 1: I innledningen ble det redegjort for oppgavens tema og problemstilling, begrunnelse for valg og interesse for temaet, det vises også til teoretisk forankring i forhold til oppgavens problemstilling.

Kapittel 2: I dette kapitlet tar jeg utgangspunkt i selve stedsbegrepet som rommer den fysiske, sosiale og kulturelle dimensjon, altså konteksten problemstillingen artikuleres i.

Kapittel 3: Inneholder oppgavens problemstilling, samt avgrensning og presisering av problemstillingen. Jeg gir også en innføring i oppgavens oppbygging.

Kapittel 4: Her gis en innføring i oppgavens teoretiske rammeverk, og empiriske fundament for å belyse temaet ”arbeidsplasser som skaper beboere”.

Kapittel 5: Er en innføring av de metodiske valg og etiske betraktninger som lå til grunn for å gjennomføre undersøkelsen. utfordringer en møter i feltarbeidet og refleksjoner omkring analyse og tolkning funn.

Kapittel 6: Her gis en innføring i hvordan datainnsamlingen foregikk. Hvilke forberedelser jeg gjorde, hvordan jeg foretok utvalget av informanter, og på hvilket faglig grunnlag intervjuguidene ble utformet. Jeg beskriver også hvordan jeg møtte informantene og hvordan intervjuene ble gjennomført. Videre har jeg begrunnet bruk av spørreskjema, statistikk og bilder i oppgaven.

Kapittel 7: I analysedelen benyttes oppgavens teoretiske rammeverk og empiri som gav meg et grunnlag for analyse av de funnene som kom frem under intervjuene, i forhold til problemstillingen. Drøftingsdelen ble delt i tre, de ambulerende (innpendlere), innflyttere, og fastboende.

Kapittel 8: I dette kapitlet foretar jeg en avsluttende drøfting og sammenligning av de tre gruppens svar i forhold til arbeid/arbeidsmiljø, sted og familie. Videre vises det til utviklingen av stedet og sentret ved hjelp av statistikker. For så å se om det er noen funn som utkrystalliserer seg i en mer kvantitativ analyse. Til avslutning vil jeg komme med noen innvendinger som kan kaste lys over noen forutsetninger som kan være med på å få til stedsutvikling i distriktene.

Med dette går jeg over til neste kapittel hvor jeg skal se nærmere på de teoretiske perspektiver og sentrale begreper som er det faglige fundament for oppgaven.

4. Teoretisk perspektiv

I dette kapitlet vil jeg presentere de teoretiske perspektiver og sentrale begreper jeg har som faglig fundament for denne oppgaven. Oppgavens hovedtema er å se på kompetansepersonellens tilknytning til sted og arbeidsplass i en distriktskommune. Det er i forlengelsen av dette av interesse å se på en stor kompetansesarbeidsplass som Distriktsmedisinsk senter (DMS) i Nordreisa kommune som virkemiddel for å utvikle kommunen og Storslett som sted, eller i utvidet betydning undersøke om det er slik som oppgavens tittel sier: Arbeidsplasser som skaper beboere. For å belyse dette tema har jeg foretatt intervju av kompetansepersonell tilknyttet DMS. I dette kapitlet vil jeg presentere og ta i bruk teori knyttet opp mot stedsutvikling, i tillegg til annen relevant teori som kan belyse og utdype problemstillinga.

Faglig og teoretisk perspektiv

Det faglige perspektivet i denne oppgaven bygger på en nyere forståelse av utvikling i periferi – regioner. En forståelse som innebærer at utvikling i større grad enn før skjer gjennom tilførsel eller utvikling av kompetansebygging og kompetansesarbeidsplasser. Tradisjonelt har en tenkt bare arbeidsplasser eller stabile inntekter som et langt på veg tilstrekkelig virkemiddel for utvikling i periferi - regioner. Bakgrunnen for det tradisjonelle synet var at manglende lønnsomhet i primærnæringene skapte et behov for kontantinntekter utenfor jordbruk/skogbruk/fiske, slik at husholdningenes samlede inntektgrunnlag ga grunnlag for bosetting (Brox 1966). Hva dette inntektsgrunnlaget skulle bestå av, var egentlig ikke så vesentlig, men i de fleste tilfeller dreide det seg om etablering av industriarbeidsplasser. Det er nå en dreining mot å tenke kompetansesarbeidsplasser (og ikke bare arbeidsplasser og kontantinntekter) som virkemiddel for regional utvikling. Dette som et resultat av flere prosesser, både innen næringsliv, arbeidsmarked, velferds- og utdanningstilbud.

Behovet for kompetansebaserte arbeidsplasser er i sterk vekst. Det er et faktum at ungdom tar høyere utdanning, også i distriktskommuner, og at arbeidsplasser i primærnæringene og i industrien forsvinner. I rurale strøk oppstår det derfor i dobbelt forstand et gap mellom behovet for arbeidsplasser for ungdom med høyere utdanning, og tilgangen på slike arbeidsplasser. Primærnæringer og industri gir færre muligheter som følge av fortsatt rasjonalisering og nedlegging, og ungdommen er uansett i ferd med å utdanne seg bort fra denne typen yrker. For steder i periferien ligger det derfor for det første en utfordring i at nye

typer arbeidsplasser må oppstå/oppstår, og for det andre at det må rekrutteres personale med høyere utdanning for å få disse virksomhetene til å fungere. Det er ikke slik at ungdom som er vokst opp på et sted eller i en region automatisk vil vende tilbake til oppvekststedet etter fullført utdanning, selv om det finnes relevante jobbmuligheter der. Ungdom som søker høgre utdanning vil normalt gjennomføre studier i større byer, og vil vurdere flere faktorer enn bare jobbmuligheter når de søker arbeid og bosted etter fullført utdanning.

Omdanninga av den norske periferien fra spredt lokaliserte hushold og små bygdesamfunn, til tjenesteytende byer og kommunesentra, har samtidig satt fokus på stedsfaktorens betydning og steders attraktivitet. Kompetansearbeidsplasser i samspill med attraktive stedssamfunn kan slik jeg ser det være nøkkelen til en gunstig regional utvikling.

Oppgavens hensikt er å se på betydningen av DMS i Nordreisa som virkemiddel ikke bare som kompetansearbeidsplass, men også som del av en kontekst for stedsutvikling, i overført betydning forholdet mellom kompetansearbeidsplass og sted. At det finnes en relativt stor arbeidsplass som rekrutterer kompetansepersonale, er en ressurs for et sted. Samtidig er det grunn til å spørre om en slik arbeidsplass i seg selv gjør stedet mer attraktivt. Når en tenker rekruttering til steder i distriktene må en trekke inn ikke bare personalets (her kompetansepersonalets) forhold til en arbeidsplass, men også til det å bo på stedet.

Det er dette som ligger til grunn for en tenkemåte der en setter et kritisk søkelys på forholdet mellom kompetanse og stedsutvikling. Forutgående resonnement er altså ment å gi et fokus på spillet mellom kompetansepersonell, tilgang på kompetansearbeidsplasser, og steds kvaliteter. Det er grunn til å anta at høyt kvalifisert personale vil stille krav til stedet i form av bredde i det offentlige tjenestetilbudet, vareutvalg i butikker, kommunikasjoner som letter tilgangen til andre steder, det lokale kulturtilbudet, mekanismer som fremmer sosial inkludering/eksklusjon, bredde i fritidstilbud og muligheten for naturopplevelser.

Forfølger en dette resonnementet med utgangspunkt i kompetansepersonalets valgsituasjon, forholder disse seg ikke bare til arbeidsplass/arbeidsmiljø og steds kvaliteter, men også til familie. Familieforhold, både tilhørighet i form av slekt på stedet, og partner/ektefelles tilhørighet og yrkesmuligheter kan være avgjørende for om man flytter til, eller blir på en plass. Kanskje er det slik at familiemessige forhold mer enn steds kvaliteter har betydning for kompetansepersonalets motivasjon til å bosette seg / bli boende på et sted?

Jeg har ut fra dette valgt å fokusere på tre sentrale faktorer i forholdet kompetansepersonalets tilknytning til stedet og arbeidsplassen:

- Arbeidsplassen og arbeidsmiljøet
- Stedskvaliteter
- Familiemessige forhold

Jeg har valgt ut de fire mest sentrale begrepene i oppgave:

- Stedsteori
- Kompetanse
- Kompetansearbeidsplass
- Familie

Det finns mange studier av sted men det er lite knyttet opp mot forholdet sted/kompetansepersoneell og kompetanse. Etter omfattende litteratur søk viser det seg at det finns nesten bare avisartikler om temaet, noe som viser at temaet har stor aktualitet, men at det kanskje så langt ikke er gjort særlig mange studier på dette området. Det kan se ut som om dette er et nytt tema som er blitt høyaktuelt også politisk. Som nevnt innledningsvis har jeg valgt å ta utgangspunkt i Berg (red)`s bok om *Mennesker, steder og regionale endringer (2004)*, for å belyse viktige begreper i forhold til oppgaven.

Ulike tilnærminger til sted:

Mangfoldsorienterte stedsbilder

Undervegs i studiet og datainnsamlingsperioden har jeg utvidet min forståelse av stedsbegrepet, i hovedsak sitter jeg igjen med at stedsbegrepet krever en mangfoldsorientert forståelse. Sitatet under viser til dette fenomen, her ved å diskutere ”porøse steder”:

”Noel Castree gir ingen presis definisjon av uttrykket ”porøse steder”, men forklarer på ulike måter at dette innebærer en rasjonell og dynamisk og mangfoldsorientert forståelse av steder – i motsetning til tidligere dominerende materialistisk orienterte og avgrensede stedsperspektiver (ibid). Det å fokusere på steders porøsitet handler om å undersøke hvordan steder stadig endrer seg både, kulturelt, materielt og diskursivt. Dessuten handler porøsitet, slik jeg bruker begrepet om hvor lett det er å komme seg fra sted til sted, altså i hvilken grad

stedet i lys av sitt klima og i kraft av sin beliggenhet i forhold til andre steder, åpner for at innbyggerne kan praktisere mobilitet og flerstedstilknytting.” (Munkejord 2009:19)

I mitt feltarbeid har jeg intervjuet ni personer, fordelt på tre i hver kategori, ambulerende (pendlere), tilflyttere og fastboende. Noe av informasjonen peker tilbake på ovenfor nevnte sitat, at steder endrer seg og åpner seg.. Videre peker informasjonen mot en stadig øking av kompleksitet og geografisk mobilitet. Globaliseringen peker tilbake på en stadig større flyt av kunnskap, informasjon, kapital og mennesker. Tida vi lever i kjennetegnes ved denne utviklingen og påvirker enkelindividet i forhold til egne valg.

”Levemåten til det moderne mennesket er i stor grad prega av geografisk mobilitet (Vilhelmson 1999). Både teknologisk og økonomisk utvikling har over tid endra og auka mobiliteten for mange. Aukande mobilitet gjer også noko med forholdet mellom menneske og stad. Det åpnar for nye strategiar og tilpassningar med tanke på val av stad å bu, i forhold til kvar ein arbeider og i forhold til andre aktivitetar kvar enkelt tek del i.” (Hagerstrand 1973, i Berg 2004:136)

Sitatet ovenfor viser til blant annet følgende: *aukande mobilitet gjer noko med forholdet mellom menneske og stad.* Mennesker løsrives fra stedstilhørighet gjennom økt flytting, eksempelvis på grunn av skole, arbeide og familie, og ulike former for reiser, verden oppleves også mindre gjennom nye former for kommunikasjonsteknologi.

”Giddens (1991) meiner til dømes at eit viktig trekk ved det moderne samfunnet er at folk er mindre stadsbundne enn før. Samstundes hevdar andre at mykje av kvardagslivet framleis er relativt lokalt, der mange av aktivitetane kvardagen består av går føre seg i eit geografisk relativt avgrensa område.” (Mc Dowell 1999, 30) (Berg 2004:136)

Sitatet ovenfor bekrefter ytterligere at mennesket er mindre stedsbundet enn før, men peker også på at *kvardagslivet framleis er relativt lokalt.* At folk er mer mobile enn før, svekker likevel ikke argumenter for å fokusere nettopp på sted, men stedet må forstås på en annen måte enn tidligere.

Hva er sted i dagens samfunn?

Stedsbegrepet er som nevnt ovenfor komplekst, og ulike kunnskapstradisjoner har gjennom tidene hatt ulik tilnærming til begrepet.

Noe som framheves i dag, er at de fleste byer og bygdesamfunn ikke har noen felles identitet, men er preget av mennesker med mange identiteter. Stedsbegrepet blir også i denne sammenheng komplekst. Menneskene fortolker sine opplevelse av samme sted individuelt. I praksis vil det si at en kan ha like mange stedsbilder som det er innbyggere på et sted. På den

andre siden er mange steder forbundet med en dominerende ”profil”, men denne deles i varierende grad av innbyggerne. Uttrykk som ”Oljebyen” Stavanger, Tromsø som ”Nordens Paris” viser jo at det gjøres forsøk på å skape og opprettholde identiteter.

Stedsidentitet kan også beskrives som stedsfølelse eller videre resonert det en føler for et sted i form av tilknytting/ tilhørighet ved å avgrense seg fra et annet sted. Stedsfølelse eller stedsidentitet følelse kan ofte være stigende når en føler seg truet utenfra, for eksempel ved spørsmål om nedlegging av hjørnesteinsbedrifter.

Nå er det ikke bare steder som i varierende grad kan tilskrives identitet:

”Tidligere forsto geografer identitet som grunnleggende, relativt stabile trekk ved individer, uttrykk ved eksempelvis kjønn, klasse og etnisitet. Inspirert av blant annet Foucault (1990) og Giddens (1991) forstår de fleste i dag identitet som noe som utvikles kontinuerlig i forhold mellom individer, og mellom individer og deres omgivelser: ”The `self` is defined in relation to the characteristics of an `Other` (Chrang 1998:59). Identiteter er altså rasjonelle og foranderlige, ikke noe vi har, men noe som skapes hele tiden. Man har således beveget seg fra et essensialistisk til en konstruktivistisk forståelse av identitetsbegrepet.” (Berg (red) 2004:50)

Sitatet ovenfor peker tilbake på at menneskers identitet konstrueres sosialt med en romlig forankring. Stedet påvirker mennesket og mennesket påvirker stedet.

I dagligtalen kan stedsbegrepet både være diffust og tydelig for folk flest. Er det Nordreisa (kommunen) som er stedet, eller er det Storslett (kommunesenteret)? Hos fagfolk kan begrepet brukes forskjellig fordi egen faglig bakgrunn kan vektlegges sterkest i forståelsen av begrepet. Landskapsarkitekter vil eksempelvis vektlegge det fysiske ved stedet og fokusere på uteområder. En bygningsingeniør eller arkitekt vil en vektlegge utforming på bygninger. En selvstendig næringsdrivende vil ha sin vektlegging på eksempelvis omsetning og kommunikasjoner.

Integrert stedsforståelse

Agnew (1987) understreker tre hovedforståelser av stedsbegrepet, en fysisk-materiell (lokalisering), en subjektivt (sense of place) og en interaksjonell (locale). Agnew understreker at disse tre begrepene tradisjonelt har blitt sett på som konkurrerende, men Nina G.Berg fremhever at det er flytende overganger mellom dem og ikke klare skillelinjer, altså at de er komplementære dimensjoner ved sted. (Berg (red) 2004:57)

Nærmere forklaringer om de tre begrepene følger under:

- Location → Sted som bakgrunnsramme, lokalisering, naturgrunnlag, klima osv.
- Sence of place → Sted som individuell opplevelse, den enkeltes opplevelse av stedstilknytting og stedsidentitet
- Place as localisation (locale) → Sted som sosial kontekst

Location

Location bygger på geografisk informasjon, eksempelvis hvor ligger stedet i forhold til andre steder. Det innehar også en beskrivelse av stedet, er det en dal, kyst, landbruksområde eller et tettsted det er snakk om? Location kan beskrives gjennom retning, sør, nord, øst, vest og høyde og breddegrader. Beliggenhet påvirker mennesker i forhold til bosted. I denne oppgaven blir det viktig å peke på stedets beliggenhet i forhold til andre steder, og kommunikasjonsmulighetene som forbinder stedet med omverdenen, samt hvilke tilbud som finns innenfor service, kultur og offentlige tjenester, samt muligheter for arbeide og rekreasjon.

Dagens samfunn er preget av mobilitet, mennesket deltar på ulike arenaer og har et forhold til flere steder når det gjelder, service, kulturelle tilbud, offentlige tjenester og muligheter for arbeid og rekreasjon (DMS er en slik arena). Steders fysiske utforming er slik sett også hele tiden fortolket og vurdert av innbyggerne, og samme klimatiske (objektive) forhold kan oppleves forskjellig.

Mennesker er slik sett ikke noe produkt av stedet. Begrepet ”regionalt menneske” peker tilbake på et regionalt menneske som en stedsavhengig idealtipe som representerer et handlings og tankemønster, en analytisk modell som vi kan drøfte hverdagsmobiliteten og holdninger i forhold til. Men studier viser at det regionale mennesket finns ikke i rendyrket form (Båtevik, i Berg 2004:137)

Tradisjonell samfunnsplanlegging la sterk vekt på location som et sterkt fundament for utvikling av steder, altså *selve formen på stedet, som vegforbindelser, parker, offentlige bygg, sentrum og lignende* Det var viktig at ulike funksjoner som bolig, arbeidsplasser, handel og fritidsaktiviteter var plassert slik at folk i størst mulig grad kunne bevege seg raskt og trygt gjennom hverdagen. I dag ses utvikling på som et mer sammensatt fenomen. Med dette går jeg over til neste begrep.

Locale

Locale er begrept for det sosiale levende miljøet på stedet slik som interaksjonen med venner, arbeidskollegaer, familie og partnere. Locale blir menneskets forhold til stedet fysisk og sosialt. Det er gjort studier på eksempelvis tidsbruk i forhold til avstander hjem barnehage arbeid. Locale blir en form for forankring mellom personlig fremtidig orientering og geografiske avstander. Hvilke muligheter finnes for utdanning, arbeid og å skape seg nettverk på stedet? For enkeltindividet betyr det forholdet til sosiale personlige relasjoner, institusjonelle og formelle forbindelser og rekreasjon. Ved å se på sted som locale snakker en om sted som sosial kontekst. Menneskets aktivitet endres hele tiden. Det vil igjen si at stedene forandres. Struktur og menneskelig aktivitet påvirker hverandre gjensidig. Dette kalles strukturenes dualitet. Giddens bruker begrepet locale for å vise at sted er noe som skapes og gjenskapes kontinuerlig som følge av menneskers handling og sosiale aktiviteter i tid og rom (Berglund i Berg 2004:162) Sitatet under understreker også dette:

”Strukturene er for Giddens noe som er direkte involvert i Handling, og som både begrenser og muliggjør handling. Strukturer gir betingelser for menneskelig handling, samtidig som de er et resultat av menneskelig handling. Dette kalles strukturenes dualitet.” (Berg (red) 2004:44)

De steder der mennesker bor, betraktes som sosialt konstruerte og produserte. Her vil samspillet mellom det sosiale og fysiske rom stå sentralt (se nedenfor under overskrift rom). Mine informanternes informasjon ut fra deres subjektive oppfattninger vil si noe om relasjoner, om det er det noen utrykte interesser som får autoritet og kanskje noen som ikke finner sin representasjon. Hvilke praksiser gjelder på arbeidsplassen, i det fysiske og sosiale rom, og hvordan er samhandlingen for øvrig lokalt? Ved å vinkle spørsmål inn mot locale vil jeg få svar på informantenes forhold til de sosiale og fysiske forhold på stedet og til stedet. Her vil en også kunne avdekke kollektive eller individuelle oppfattninger og diskurser om stedets kvaliteter, ved å spørre kompetansepersonellet om deres tilknytting til sted og arbeidsplass i kommunen.

Sense of place

Sence of place er det indre og personlige forhold folk har til et sted. Den lokale hverdagslige praksis som binder folk til sine livsmiljø, forholdet mellom mennesket og stedet. Hvordan oppleves det eksempelvis å bo som tilflytter på et lite sted uten nær familie, eller i motsatt fall på et lite sted med stor familie på stedet. Vi kan anta at ulike erfaringer gir hver enkelt sine følelsesmessige referanser til sted. Jeg har gjennom intervjuer fått gjengitt subjektive

vurderinger av jobb, sted og familiære forhold og opplevelsesmessige dimensjoner av sted. I analysen vil jeg gå nærmere inn på de ulike informantenes stedsopplevelser, stedstilknytting og opplevd stedsidentitet. Jeg vil søke å finne frem til ulike og felles vurderinger av jobb, sted og familie, dette vil kunne gi svar på verdifulle trekk ved stedet.

"Kritiske innvendinger mot "sence of place" går nettopp på denne forståelsens subjektivistiske, voluntaristiske og relativistiske slagside, uten kobling til strukturer mennesker er en del av. Men som vi har antydnet ovenfor det gir liten mening å isolere menneskers "sence of place" fra stedskonteksten, livsverdens mangfold og skjulte maktrelasjoner." (Berglund, i Berg 2004:161)

Dette sitat bekrefter nødvendigheten av å se på de tre begrepene som komplementære dimensjoner ved sted, isteden for å rendyrke en av dem, eller å utelate for eksempel det fysisk-materielle.

Teori om rom

Som nevnt under punktet "Hva er et sted", peker jeg på at menneskers identitet konstrueres sosialt med en romlig forankring. Når en skal studere steder, kan det være viktig å se på koblingen mellom sted, makt og rom. I dette ligger å se på forholdet mellom den sosiale og materielle verden. Når en tar med seg kompleksiteten i stedsforståelse både lokalt og globalt, i tillegg til å se på hvordan de ulike praksiser og meninger konstruerer nye stedsoppfattninger og bilder gjennom en kontinuerlig diskurs, blir det naturlig å trekke inn begrepet romlig analyse. Videre resonert kan rom være av global, nasjonal eller regional art, eller som stedfestet data eksempelvis vegeg, husnummer spesifikke koordinater. I tillegg til det geografiske rom referer Brodersen til det ikke geografiske rom. " *Prinsipielt refererer en hver informasjon til et- eller –andet rum*": Eksempelvis til organisatorisk plassering i maktstrukturen i (organisasjonen), familie, skole, arbeidsplass, og følelsesrom. (Brodersen, 2008:131)

I Munkejords doktorgradsavhandling "Hjemme i Nord" peker hun på Halfacrees fire dimensjoner for å forstå rurale steder (bygder) på, inspirert av Henri Lefebvres teoretisering av rom. Hun referer til: a) materialitet, b) levd hverdagsliv c) lokal meningsproduksjon, og d)overlokale diskurser.

Lefebvre referer til romlig praksis med tre hovedpunkter:

1. Romlig praksis (materielle, instrumentelle, og det erfarte rom)

2. Rommets representasjoner (det kognitive rom det begrepsgjorte rom)
3. Representasjonenes rom (dagliglivet, det levde liv, den konkrete hverdagen i praksis)

I romlig analyse ligger muligheten til å analysere steder for å se helheten (integreert stedsforståelse) i det virkelige liv. En søker eksempelvis å finne ulike mønstre i data for å få et bedre beslutningsgrunnlag for handling i stedsutviklingsprosjekter. I dette landskapet ligger analysen av økonomiske og politiske prosesser, diskurser (meningssystem), maktperspektiv og hvilke erfaringer informantene har i sine levde hverdagsliv. Munkejord viser til at Halfacrees tredje dimensjon lokal meningsproduksjon var utelatt i Lefebvres stedsmodell, han skilte mellom materialitet, praksiser og diskurser (Munkejord, 2009: 20) Lefebvres tre aspekter ved studier av sted og byer er ofte brukt, men Halfacrees tredje dimensjon, lokal meningsproduksjon er verdt å ha med seg det analytiske perspektiv, da sted fremdeles er relativt lokalt. Lefebvres tre romlige aspekter er uløselig knyttet til og en del av hverandre, og er den som er mest bruk innenfor samfunnsvitenskaplig analyse, Agnew og Lefebvres inndelinger ser ut til å være noe sammenfallende. Slik jeg ser det er Agnews teori et godt utgangspunkt for å ordne data og intervjuguider for analyse da disse tre aspektene ved sted vil kunne få frem komplementære dimensjoner ved stedet. Lefebvres inndelinger er derimot for meg en mulighet for å ordne i selve analysen av all kunnskap ved å gjøre dypdykk i romlige forankringer (selv om romlig praksis referer til noen av de samme fenomener som Agnews integrerte stedsforståelse i samfunnsforskningen). Slik jeg har tenkt å gjøre det ved å analysere arbeidsplassen og arbeidsmiljøet, stedskvaliteter, og familiemessige forhold. Sitatet under bekrefter dette.

"Hvis menneskets hjerne og bevidshed var tilstrækkelig stor, var der ingen grund til at udføre rumlig analyse, idet man så faktisk kunne overskue og forstå hele virkeligheden på en gang. Men menneskets hjerne er for lille, og derfor er det nødvendig at utføre rumlig analyse for at finde mønstre i data, som gjør det muligt at beslutte og handle." (Brodersen 2008:87)

I Per Gunnar Røes artikkel om Sosiokulturelle stedsanalyser, peker han på Lefebvres romlige teori (Røe 2002:79). Rommet skapes gjennom menneskets handling i historien. Ved å analysere de komplementære dimensjoner ved sted i romlig forstand, eksempelvis på arbeidsplassen, i sentrum, i naturen, de lokale diskurser og motdiskurser, kan en få svar på ulike måter å forstå og oppleve stedet på i forhold til eksempelvis verdi og interessekonflikter, og i forhold til hvilke koder, tegn og kunnskap som eksempelvis fagprofesjonene skaper. Hvilke strukturer finns og hvordan agerer aktørene?

Videre resonert ut fra sitatet ovenfor kan jeg ut fra eksempelvis ”rommets representasjoner” se nærmere på hvilke dominerende diskurser og motdiskurser som kommer til uttrykk om hvilke kunnskaper som gjelder, hvem som er representere rom i forhold til planer, politikk og arbeidsliv, og ut fra det kan en finne mer ut om maktstrukturer på arbeidsplassen eller stedet. Hvordan stedets møteplasser defineres og hvilke allmenngyldige sosiale praksiser og koder representerer eksempelvis arbeidsplassen eller stedet - privat og offentlig?

I min analyse vil det være naturlig å gå inn i ”ulike rom” eksempelvis ”representasjonenes rom” for å se hvilken symbolikk som dominerer når folk konkret formulerer hvordan de opplever sin hverdag. Dette for å kunne skille mellom mannlig eller kvinnelig rom eller faglig rom her referert til kompetansearbeidsplasser. Når en foretar romlig analyse kan en finne mønstre i relasjoner til det steder de ferdes eller bor på. Her skapes mening og symbolske trender. Romlig analyse kan avgrenses til kommune, tettsted eller arbeidsplass.

I selve analysen holder jeg meg til Agnews stedsteori, men ved også å forholde meg til Lefebvres noe sammenfallende inndelinger som supplerende perspektiver kan dette gi en bedre orden og et sterkere grunnlag for å forstå og analysere mine funn. Likevel vil jeg understreke at jeg ikke har som mål å lage en romlig analyse av stedet Storslett/ Nordreisa. Jeg avgenser meg til kompetansepersonalets forhold til sted.

Kompetanse/ Arbeidsplass

Kompetanse referer til å kunne noe. Begrepet brukes i flere ulike betydninger. I denne forbindelse evnen til å beherske et yrke. En snakker også om ulike kompetansenivåer hvor spisskompetanse er på topp. I min oppgave konsentrerer jeg meg om personer med yrkeskompetanse fra bachelor grad og opp, med doktorgrad som topp, utdannet ved høyskole og universitet. Utvalget av denne gruppen var foretatt med bakgrunn i behovet for utdanningsnivå i forhold til de krav i forhold til kompetanse som stilles for å kunne inneha ulike stillinger ved DMS. Jeg har også brukt begrepet kompetansearbeidsplass. Med dette begrepet mener jeg, en arbeidsplass som stiller visse krav til utdanning og kvalifikasjoner. Informantene er i en livsfase med fullført utdanning og med kvalifikasjoner for ulike typer arbeidsplasser. For disse betyr innholdet i jobben noe, men muligheter for personlig utvikling, lønn og tilrettelegging i forhold til fritid og familie har også betydning. Virksomhetskultur og arbeidsmiljø kan også ha betydning for om den enkelte vil fortsette i en stilling. Med virksomhetskultur mener jeg den rådende innstilling og moral i miljøet, det sosiale klimaet på arbeidsplassen. Når det gjelder arbeidsmiljø er trivsel en viktig faktor for faktisk å ville stå i

en jobbutfordring over tid. Arbeidsmiljøloven regulerer arbeidsgivers og arbeidstakers plikter og rettigheter i arbeidslivet. Når det gjelder fysisk utforming av arbeidsplassen, reguleres dette også av plan og bygningsloven. Arbeidsmiljøet utvikler seg imidlertid forskjellig i ulike organisasjoner. Dette er også en form for dualitet, der den enkelte påvirker arbeidsmiljøet (fysisk og psykisk) og arbeidsmiljøet påvirker mennesket. Mine informanters svar gir også noen svar på slike spørsmål.

Familie

I oppgaven tar jeg utgangspunkt i trekk ved arbeidsplass, sted og familie. Mine informanter er i aldersgruppen 35 til 65. Dette medfører at de er i ulike livsfaser, noen med barn og noen uten barn. Informantenes hverdagsliv antas å oppleves forskjellig ut fra om de er bofaste, innflyttere eller ambulerende. Men hverdagslivets opplevelse påvirkes av familieforhold eksempelvis endringer i familiemønstre, familiære relasjoner og slektsnærhet. Familiære forhold og slektsnærhet ser ut for å få en positivt sterk betydning spesielt i forhold til småbarnsfamilier. Generelt er det for alle en ressurs å inneha et nettverk på stedet, men et tett nettverk basert på familie/slektskap kan også oppleves som et begrensende fenomen for livsutfoldelse. Familiære forhold kan på ulike måter være avgjørende for om en blir bofast eller flytter fra eller til et sted. Herunder kommer også ektefelles arbeidsmuligheter på stedet. Jeg har forventninger om å finne ulikheter eller felles faktorer i forhold til betydningen av familiær tilknytning på stedet hos de tre gruppene av informanter.

Oppsummering

I dette kapittelet har jeg redegjort for det teoretiske perspektiv som for meg har vært med på å bidra til en forståelse av oppgavens problemstilling. Jeg har fokusert på integrert stedsforståelse, og søkt å koble dette opp mot tid – rom – dimensjoner i tillegg til annen teori og empiri som et bidrag for å forstå problemstillingen. I neste kapittel skal jeg se nærmere på de metodevalg jeg har gjort for å belyse problemstillingen.

5. Metode

Metodisk tilnærming

Som oppgavens tittel indikerer: arbeidsplasser som skaper beboere, er min hensikt å se på kompetansepersonellets tilknytting til sted og arbeidsplass i en distriktskommune. Den handler om å se nærmere på en stor kompetansearbeidsplass som DMS i Nordreisa som virkemiddel for å utvikle kommunen og Storslett som sted. Oppgavens tittel og problemstilling har formet seg underveis i studiet. I og med at jeg er ansatt ved DMS i Nordreisa var det naturlig å velge et utgangspunkt fra mitt arbeidssted i og med at jeg tok ett desentralisert, erfaringsbasert studie. Det finnes også andre kompetansearbeidsplasser utenom de kommuneansatte i Nordreisa, for eksempel Halti næringshage som har 23 ansatte.

I dette kapittelet vil jeg redegjøre for hvordan jeg har gjennomført feltarbeidet og hvilke metodiske valg jeg har lagt til grunn for innsamling av data. Samfunnsfaglig forskning er knyttet opp mot ulike metoder som hjelpemiddel for fortolkning, innhenting av data, og analyse, og jeg søkte å finne de metoder som syntes å passe best for den kunnskap jeg søker. Min teoretiske horisont kan også påvirket mine metodevalg. Erfaringsbakgrunnen jeg innehar stiller også krav til meg som forsker i eget felt og etiske sider i forhold til datainnsamlingen vil bli drøftet.

Jeg har gjennom min yrkes og livserfaring tilegnet meg kunnskaper om det å skape helsetjenester og å videreutvikle arbeidsplasser i distriktssamfunn. Jeg var med på å samle inn penger for å bygge nytt helsesenter i kommunen som barn, og fulgte nøye med på utviklingen fra plan til drift da min far var styreformann for stiftelsen som bygget opp helsesenteret. Senere tok jeg utdanning som jeg visste ville gi meg arbeide i kommunen om jeg ønsket å flytte tilbake etter endt utdanning. Jeg ble ansatt og har arbeidet ved helsesenteret siden 1987, og har arbeidet i ulike lederposisjoner ved senteret. Min erfaringsbakgrunn har derfor vært viktig for interessen og engasjementet for temaet. Jeg har brukt den som supplerende kunnskap utover kunnskapen jeg fikk fra informantene, ulike observasjoner og statistiske opplysninger, som grunnlag for mine fortolkninger i analysen.

Når jeg skal forske (deltagende observatør) på egen organisasjon må jeg gå bak det forutinntatte og være åpen for å bryte med egen forforståelse. En vil etter hvert ta ting for gitt gjennom å være deltager i en organisasjon. Det ble derfor viktig å nyansere, forsøke å trenge

bak ”mytene” undervegs, lytte til det som ble sagt i intervjuene og i analysen av funnene i forskningsfeltet for å få til en best mulig kunnskapsproduksjon.

For å få tilgang til data om kompetansepersonellets opplevelse av tilknytting til sted og arbeidsplass har jeg anvendt en kvalitativ metodisk tilnærming. For ikke å legge for store føringer i samtalen/ intervjuet valgte jeg å bruke halvstrukturerte intervju bestående av åpne spørsmål. Ved å bruke halvstrukturerte intervju har informanten muligheter for å komme med spontane ytringer som kan bidra til ny kunnskap. Som bakgrunnskunnskap for metoden vil jeg anvende pensumlitteratur og forelesningsnotater som støtte, og ha den samme forståelsen som Kvale i forhold til hans definisjon av kvalitativt forskningsintervju:

”Steinar Kvale (1977) karakteriserer det kvalitative forskningsintervjuet som en samtale med en struktur og et formål. Kvale legger vekt på at det kvalitative har til hensikt å få frem beskrivelser av informantens hverdagsverden for å kunne fortolke betydningen av de fenomener som beskrives.” (Johannessen (red) 2005:135)

På en annen måte kan en beskrive det kvalitative intervjuet som et forsøk på å få frem intervjuobjektets livserfaringer, for å avdekke hvordan han/ hun, opplever verden som grunnlag for å komme frem til vitenskapelige forklaringer. Målet er å få frem gyldig og pålitelig kunnskap om verden slik den fremtrer gjennom intervjuobjektets synspunkter, (validitet). Kritikken mot det kvalitative forskningsintervju kan være at opplysningene som kommer frem er for subjektive, og i liten grad egnet til å trekke slutninger om et saksforhold. Dette kan imidlertid motvirkes gjennom å intervju flere personer.

Jeg har også anvendt noen kvantitative metoder for å få frem opplysninger i min søken etter kunnskap om stedet. Jeg har tatt ut statistikker på befolkningsutvikling i Nordreisa kommune fra SSB (statistisk sentralbyrå), og laget en egen statistikk om endring i antall helsepersonell ved helsesenteret i samme tidsrom. Begrunnelsen for dette er å se om det finns noen sammenhenger mellom vekst i kommunen og vekst i antallet av helsepersonell, altså om befolkningsøkningen kan skyldes vekst av helsetjenester. Jeg har også laget et lite spørreskjema for å samle data om årsaker til at innflyttet helsepersonell kom til kommunen, og om hva som skal til for at de skal bli. Begrunnelsen for dette er at statistiske data kan vise mønster og bidra til en sterkere konklusjon, i den grad de mønstrene som fremkommer i spørreskjemaet understøtter data fra de kvalitative intervjuene.

Anvendelse av kartografi er begrenset, men er benyttet for å gi oppgaven en kontekst i forhold til fenomenet ”place as location – a specific point on earth`surface”. Her vil jeg ta med kart

over DMS for å vise nedslagsfeltet og kart over Nord Troms for å beskrive avstander mellom kommunene og til UNN, som alle samarbeider med DMS Nord Troms i forhold til kompetansepersonell.

Oppgavens metodiske tilnærming kan beskrives som inspirert av en hermeneutisk tilnærming. Sitatet under viser til hermeneutisk metode:

"Hermeneutikken blev oprindeligt udviklet indenfor fagområdet teologi, historievitenskap og jura, her i forbindelse med forsøk på at fastslå meningsinnholdet i overleverte tekster."
(Hansen og Simonsen, 2005:120)

Hermeneutikken kommer en ikke utenom. Jeg som forsker må søke å forstå aktørens livsverden og forståelseshorisont. Forståelsen er subjektiv ut fra det enkelte individs forforståelse. Dobbel hermeneutikk viser til en fortolkningsprosess der eksempelvis jeg som forsker er en del av fortolkningsprosessen. Min fortolkning, de øvrige aktørers fortolkning av et saksforhold og annen viten settes inn i en form for evigvarende spiral, hvor all input må fortolkes. For å følge og bygge videre på dette vil jeg bruke følgende sitat:

"Forskaren som hører til innafør feltet, vil vanskeleg kunne kome fri frå dei kontekstuelle rammene som hans eigene erfaringer må skjønnast i relasjon til." (Gunneriussen 1992, i Aase og Fossåskaret 2007:86)

Ulike forståelseshorisonter fordrer en fortolkning. Henriette Høyberg har skrevet om fortolkning av det vi er og det vi opplever (Høyberg:2005):

"Man er opptatt av fortolkning og subjektiv mening – heller enn forståelse/årsaksforklaring. Tolkning av mening og betydning av tekster: Her i utvidet betydning (ikke bare skrevne tekster/ dokumenter, men også handlinger, bilder, meningssystemer, utsagn etc.) I hermeneutisk metode er man opptatt av å sette seg inn i subjektets posisjon – hvordan er deres forståelse. Man søker en empatisk forståelse."

Forståelsen bærer preg av vår erfaring hittil, våre anskuelser og forutsetninger hittil, ved å legge inn dette som en sirkulær diskurs vil nye forståelsesrammer fremkomme. En vil da kunne utvikle en dypere forståelse som er mer omfattende og helhetlig. Jeg vil ta med disse metodiske redskaper i en søken etter svar ut fra ulike kilder her ment som bilder, dokumenter, handlinger og informasjon fra informantene ut fra en empatisk forståelse av aktørens responser i forhold til mine spørsmål og min problemstilling. Med dette går jeg over til neste avsnitt.

Utfordringer i feltarbeidet

Arbeidsplassen var en viktig kontekst som mine informanter var i til daglig, og å kjenne arbeidsplassen var også viktig for min forståelse. Jeg gjennomførte intervjuer på ulike avdelinger ved DMS, og besøkte de ambulerende spesialistene ved deres avdelinger ved Universitetssykehuset i Tromsø.

Å være forsker i eget felt er i seg selv en utfordring. Min og andre aktørers livsverden og forståelseshorisont er forskjellig. Det medfører at oppfatninger av omgivelsene også kan være forskjellige. *Brodersen skriver at forståelseshorisont er alt det medbragte i livet, pluss det aktuelle prosjekt, og at det finns ikke to personer med ens forståelseshorisont. Kommunikasjon oppstår når to persons forståelseshorisont overlapper.* Innenfor samfunnsfaglige metoder snakker en om horisontsammensmeltning. Dette innebærer tenkt som metafor en trakt der all kunnskap smelter sammen og munner ut i en samlet viten. For at forståelseshorisontene skal smelte sammen er det viktig at både informantene og jeg som forsker deltar i en slik prosess. *For å oppnå overlapping må to personer utveksle meddelelser. Som deltagende observatør under intervjuet ville jeg være mest mulig nøytral i forhold til å formidle egen forståelse, tone ned mine egne meninger om stedet og arbeidsplassen, og nøyaktig gjengi informantenes utsagn i analysen.* En må også være oppmerksom på en mulig ubalanse i maktforholdet mellom di en forsker på og forskeren. Habermas henviser til økt spesialisering og at ekspertenes forestillinger og metoder fortrenger folkelige måter å løse problemer på. I en hermeneutisk opplagt forskningsdesign må jeg må være oppmerksom på hvordan jeg kan generalisere og på hvordan jeg skal trekke slutninger fra data. Et større utvalg av informanter kunne gitt grunnlag for generaliseringer på grunnlag av data. I og med at det innsamlede materialet er basert på relativt få, informanter i alt gir dette grunnlag for at enkeltindividets stemme kan bli hørt i sterkere grad, men dette krever igjen at jeg må være varsom med å gi forklaringer og postulere eventuelle årsakssammenhenger. De ni informantene er delt inn i tre grupper, altså tre med bakgrunn fra stedet, tre med innflytterbakgrunn, og tre innpendlere.

I min presentasjon vil jeg etter beste evne velge ut essensen ut fra informantenes utsagn for å få frem viktige kunnskaper i forhold til oppgavens problemstilling. Jeg vil også se om mine forskningsresultater sammenfaller med andre studier, selv om jeg tidligere har nevnt at det finns lite relevant teori som kan belyse og utdype problemstillinga.

Analyse og tolkning

Jeg har valgt å dele intervjuene inn i tre hoveddeler, med et fokus på arbeidsplassen og arbeidsmiljøet, deretter steds-kvaliteter, og til sist familiemessige forhold. Disse tre sentrale faktorene har jeg valgt ut for å se på kompetansepersonalets tilknytning til stedet og arbeidsplassen. Jeg hadde lagt dette grunnlaget før jeg gikk i gang med å lage intervjuguidene. Under intervjuene kom det frem også andre forhold som jeg anså som viktig for min problemstilling, og for temaet i oppgaven. Undervegs var jeg også nødt til å være åpen for informantenes ulike tolkninger av opplevelse og erfaringer i forhold til steds-, arbeidsplass- og familietilknytting. Deres fortellinger økte min kunnskap om sammenhenger og mulige forklaringer på ulike fenomen. I denne oppgaven har jeg brukt små fortetta uttrykk ut fra det vesentlige i informantenes utsagn i sitats form. I oppgaven presenteres også fortolkete versjoner som sammenfatning av deres beretninger. I dette ligger imidlertid et krav til meg som forsker om å være åpen for ulike tolkningsmuligheter. Videre resonert kan en ut fra ulike valg av sitater stille ulike spørsmål til en tekst, noe som igjen kan gi ulike meningsinnhold, og ut fra dette kunne jeg fått belyst problemstillingen på en annen måte. Med dette går jeg videre til neste avsnitt.

Etiske betraktninger

”Etikk har i høg grad å gjere med mellommenneskelege relasjonar. Forskaren innfrir dei etiske krava som vi stiller til forskning, berre når ho arbeider i samsvar med normer som gjeld for allmenne relasjonar mellom personar. Også forskningsetikk har å gjere med etiske verdiar i forhold. Såleis skulle det ligge særlege etiske utfordringar, og eit eige potensial for å opptre etisk ryddig, i samhandlingsfokusert kvalitativt orientert forskning.”(Aase og Fossaskåret 2007:194)

Kvalitativt orientert forskning er basert på relasjonell samhandling for å få til kunnskapsproduksjon. Forskeren er ute etter å samle inn data som skal formidles, også til ekstern bruk. Gjennom eksempelvis kvalitative intervju blir den enkelte informantens informasjon fortolket og analysert av forskeren, fremstillingen blir da forskerens presentasjon av informantens ytringer av temaet som diskuteres. Dette stiller krav til personvern. Norsk samfunnsvitenskapelige datatjeneste (NSD) krever innmelding av studentprosjekter. Data med personopplysninger skal oppbevares forsvarlig, og utilgjengelig for uvedkommende. Dette prosjektet er innmeldt personvernombudet og informantenes identitet er anonymisert. Denne teksten er fra en navngitt arbeidsplass, antall informanter er relativt få, dette medfører spesielle utfordringer i forhold til å sikre full anonymisering. Informantene har fått samme

informasjon før intervjuet, og de har skrevet under på en samtykkeerklæring. Det er viktig å vise respekt ovenfor sine informanter og ivareta taushetsplikten som forsker. Etske betraktninger går også på å være klar over maktforholdet mellom partene. Det kan dreie seg om en ubalanse mellom for eksempel en forsker og ”vanlige mennesker”, kanskje uten utdanning og med vanskelige levevilkår. Men i mitt tilfelle tar jeg for meg personer som har vel så stor makt som meg selv, noe som for eksempel kan medføre at de farger svarene sine strategisk. Forskeren må søke å være verdifri, fordomsfri og nøytral i forhold til informantens kunnskapsformidling. En skal også søke å ivareta informantens holdninger og fortellinger i teksten på en måte som ikke virker krenkende og utleverende.

Oppsummering

I dette kapitlet har jeg skissert mitt valg av metode. Vist til de kvalitative og kvantitative metoder jeg har tatt i bruk, ut fra hva jeg anså som mest hensiktsmessig i forhold til min problemstilling. Jeg har også vist til min behandling av det materialet som ble produsert. I det neste kapitlet er min hensikt å redegjøre for konkretisering av gjennomføring av datainnsamling.

6. Opplegg for gjennomføring av datainnsamling

Å være masterstudent på et erfaringsbasert studium har for meg betydd en mulighet for å gjøre et dypdykk i eget felt. Det å komme frem til egnet tema og problemstilling i forhold til de teoretiske bakgrunnsrammer stedsutviklingsstudiet innebar for meg en modningsprosess. Jeg hadde i utgangspunktet en diffus tanke om hva som interesserte meg og hva jeg ønsket svar på. Teorien jeg har tilegnet meg underveis og diskusjonene med de faglige ansvarlige på studiet utvidet min forståelseshorisont og gav meg et sterkere faglig fundament for å definere og søke den kunnskap jeg var ute etter. Innholdet i studiet gav meg også muligheten til å vurdere ulike metodiske tilnærminger.

Etter å ha definert tema og problemstilling satte jeg i gang med å søke litteratur utover stedsutviklingsstudiets pensum, og fant som tidligere nevnt at det ikke er gjort særlig mange studier knyttet opp mot forholdet sted/ kompetansepersonell og kompetanse. I seg selv er en det en interessant utfordring, på den andre siden gir det meg en følelse av respekt. Det innebærer for meg at jeg må gå frem med en viss varsomhet både i forhold til hvilke metoder jeg bruker i datainnsamlingen og analysen, for å søke å oppnå at mine funn og konklusjoner fører frem til gyldig og pålitelig kunnskap.

Under arbeidet med oppgaven har jeg tilegnet meg data gjennom ulike kilder. Studiet legger vekt på samspillet mellom kulturelle, økonomiske, sosiale og fysiske forhold. Jeg har i den forbindelse dannet meg kontekstuell kunnskap gjennom kommunale planer, rapporter, årsmeldinger, personalregister og avisartikler som omhandler disse temaer. Dette i tillegg til annen relevant teori og empiri ble lagt til grunn for oppgaveløsningen.

Forberedelser

I avsnittene under følger mine forberedelser med hensyn til plan og tilrettelegging for fremskaffelse av de kvantitative og kvalitative data jeg trenger for å besvare problemstillingen. Jeg vil også gjøre et forsøk på å beskrive hvordan undersøkelsen konkret ble gjennomført. Hva som er viktig for meg å måle/belyse, hva danner grunnlaget for studiet, og hva danner grunnlaget for temaene i spørsmålene i intervjuguidene og spørreskjemaformering.

Utvalget av informanter

Jeg bestemte meg for å intervju ni personer. Min hensikt i forhold til utvelgelsen av informanter var og reposisjonere meg fra eget arbeidssted, å foreta utvelgelsen på et nøytralt

grunnlag. Jeg valgte informanter ut fra forskjellige yrkesgrupper og utdanning fra bachelor grad til doktorgrad, med tilknytning til forskjellige avdelinger ved DMS. Antallet ni informanter var overkommelig i forhold til at jeg er i fullt arbeid under studiet og masteroppgaven. Jeg delte opp informantene i tre kategorier. Begrunnelsen for dette var å lette analysen i forhold til forenklet generalisering på enkelte områder, eksempelvis å se på om ambulerende, tilflyttere og fastboende svarte forskjellig eller samsvarende i forhold til hvilken kategori de tilhørte. Intervjuene av de til sammen 9 personer med høyere kompetanse (4 menn og 5 kvinner) ble gjennomført i januar 2010. Intervjuene ble foretatt ut fra to guider, en for de fastboende og en for ambulerende.

Informanter

Ambulerende / innpendlere	3 stk
Tilflyttere utenfra regionen	3 stk
Fastboende fra regionen	3 stk

Det ble levert et standardskriv med informasjon om prosjektet og tillatelse fra den enkelte informant om at deres informasjon ble brukt i min oppgave. Dette informasjonsskrivet inneholdt også informasjon om tillatelse fra datatilsynet på gjennomføring av prosjektet. Kvittering på melding om behandling av personopplysninger ligger ved (vedlegg 1)

Prosessen videre var å ta kontakt på telefon med den enkelte for å avklare om den enkelte var villig til å stille opp til intervju. Samtlige gav sitt samtykke.

Intervjuguidene

Jeg utformet de to intervjuguidene med utgangspunkt i de tema som skal undersøkes (vedlegg 2). For å belyse oppgavens tema har jeg valgt ut tre hovedområder som informantene skal vurdere Storslett/ Nordreisa gjennom, arbeidsplassen, stedskvaliteter og familieliv og sted (her kan også andre steder komme inn). Jeg har også forankret spørsmålene i fenomenet integrert stedsforståelse (Place as location, a sence of place, place as locale). Min mening med å foreta denne inndelingen var å få frem informantenes meninger om ulike sider av stedet for å danne et grunnlag for å se nærmere på forskjellige formål, ulike erfaringer og opplevelser knyttet til stedet. De mentale bilder knyttet til stedet – det stedet er og hvordan stedet brukes i praksis danner menneskets bilde av stedet (sosial konstruksjon). ”*Sted som nettverksbaserte møteplasser (locale) gjelder hverdagslivets kollektive handlingsmuligheter med sted som setting. Stedet oppleves som en integrert del av sosial interaksjon*” (Lillevoll i Nyseth (red))

2007:194). De sosiale nettverk og menneskelig bevegelse kan avtegne romlige/fysiske forhold, eksempelvis arbeidsplass, skoler, barnehager og veger. Locale er en form for personlig fremtidig orientering og geografiske avstander. Hvordan oppleves for eksempel muligheten for arbeid, karriere, barnehageplasser, skole og hvilke fritidstilbud finnes på Storslett?

For enkeltindividet kan forholdet til sosiale personlige relasjoner og institusjonelle forbindelser påvirke valg av bosted. At informantene var delt i to, en gruppe med fastboende og en med ambulerende tilknyttet DMS, kunne gi meg en mulighet på å få svar på ulike oppfattninger i forhold til stedsbildet samt utviklingspotensialer sett innenfra og utenfra.

Møte med informantene

På første møte med informantene gjennomgikk jeg følgende:

Informanten fikk utdypende informasjon om studiet og min problemstilling. Videre avklarte jeg min rolle i forhold til at jeg er både kollega og forsker i eget felt. Avklaringen syntes jeg var viktig for å gi intervjusituasjonen en riktig kontekst, og å gjøre informanten oppmerksom på at jeg er oppmerksom de muligheter og begrensninger det å være forsker i eget felt kan gi. I et hermeneutisk perspektiv er forutforståelsen en forutsetning for forståelse, forutforståelsen kan også påvirke det vi ser. Min forståelse er knyttet til, og farget av, mitt langvarige arbeidsforhold ved DMS. I intervjuprosessen forsøker jeg og reposisjonere meg som mest mulig nøytral og åpen for å få best mulig tilgang til betydningsfull data i forhold til temaet i oppgaven. Jeg gjorde informantene oppmerksom på at spørsmål om arbeidsplassen kan oppleves som litt nærgående.

Gjennomføring av intervju

Jeg har foretatt forskningsintervju av i alt ni ansatte ved DMS. Utvalget av aktører var forholdsvis lite. Jeg avgrenset det til å intervju høyt kompetent personell som har avtale med DMS i over to år. Informantene innehar ulike stillingskoder. Av hensyn til anonymitet gjengir jeg ikke stillingskodene.

Utvalget videre omfattet personal som på en eller annen måte hadde arbeidsoppgaver tilknyttet den desentraliserte Spesialisthelsetjeneste, og underlagt lovgivningen om Spesialist helsetjenester. Jeg intervjuet ulike aktører med ulik tilknytting til stedet om forhold til sted, arbeid/arbeidsmiljø og familie. Dette for å få frem enkeltindividets historier, og for å se om

det var noe som utkrystalliserte seg og om noe var sammenfallende med de øvrige informanternes utsagn i samme gruppe, eventuelt i hele utvalget.

Jeg avtalte å møte informantene på deres arbeidsplass for å intervju dem, noen på DMS og noen på UNN i Tromsø, begrunnelsen for dette var observasjon av konteksten på deres til daglige arena. I hvert intervju fikk informantene reflektere og kommunisere med meg over de spørsmål jeg stilte. Tidsbruken på intervjuene var fra en til to timer. Intervjuene ble tatt opp på bånd, samtidig som jeg noterte ned noen av utsagnene. For å holde informasjonen friskt i minne ble deler av informasjonen transkribert kort tid etter.

Spørreskjema, statistikk, og geografiske trekk

Bruk av disse metodene er nevnt og begrunnet tidligere i oppgaven.

Jeg har benyttet spørreskjema i min undersøkelse. Dette ble utfyllt av informantene i forbindelse med intervjuet. Formålet med spørreskjemaet er å lage en liten tabell som viser hvilke faktorer som er viktigst for at de seks som er bofaste kom til stedet, og hva som er viktigst for at de fortsatt skal bli boende på stedet. Spørreskjemaet fylte de seks informantene som var bofaste på stedet ut etter at opptaket var avsluttet (vedlegg 3).

Fra SSB er det tatt ut en tabell over befolkningsutviklinga i kommunen, og jeg sammenligner den med en tabell over økningen av kompetansearbeidsplasser på DMS i samme tidsrom. Dette materialet skal innsamles ved hjelp av årsmeldinger, personalregister over en lengre periode, fra 1960 frem til 2010.

Location bygger på geografisk informasjon, eksempelvis hvor Storslett og kommunen ligger i forhold til andre steder. Geografiske avstander, men også reisemåter og reisetid, er som tidligere nevnt viktige elementer for fremtidig personlig orientering. Jeg har derfor tatt med et kart over Troms som belyser avstandene mellom noen av de ulike aktørene som samhandler med DMS, og stedet Tromsø der ekstern kompetanse innhentes fra. Jeg har også tatt med et tidligere brukt oversiktsbilde av DMS som viser bygningsmasse og innhold for å gi leserne av oppgaven en kontekst.

Oppsummering

I dette kapittelet har jeg beskrevet hvordan jeg konkret gikk frem for å skaffe den informasjon jeg trengte for å belyse problemstillingen. I forhold til egen planstrategi har jeg ikke holdt det tidsskjema jeg i utgangspunktet hadde satt opp. Tidsperspektivet måtte forskyves i forhold til

uforutsette konsekvenser som virket inn på bruk av tid. I det neste kapittelet vil jeg gå videre til analyse av de data jeg har produsert.

7. Analyse av data

I dette kapittelet vil jeg gå videre med å presentere og analysere de intervju- data jeg har skaffet til veie. Den teoretiske bakgrunnsramme som er beskrevet i teorikapittelet har gitt meg forutsetninger for å forstå situasjoner og uttalelser som kommer frem i intervjuene, i forhold til oppgavens problemstilling. Innledningsvis har jeg beskrevet oppgavens hovedtema: Studere kompetansepersonellets tilknytning til sted og arbeidsplass i en distriktskommune. Jeg har tatt utgangspunkt i DMS som virkemiddel for å utvikle Nordreisa kommune og Storslett som sted. For å få et bilde på dette har jeg fokusert på integrert stedsforståelse.

Inndelingen av presentasjonen av empiri er som følger: Jeg vil ta for meg gruppe for gruppe, og vurdere svarene fra 3 innpendlere (ambulerende), 3 innflyttere og 3 med bakgrunn fra stedet. I analysen vil jeg kjøre disse gruppene opp mot tre hovedfaktorer, arbeidsplass/ arbeidsmiljø, mot sted, og mot familie. Min begrunnelse for dette er å gjøre analysen oversiktlig og eksempelvis å se på om svarene er like eller forskjellige ut fra hvilken gruppe de tilhører i forhold oppgavens problemstilling. Mot slutten av kapittelet vil jeg også sammenligne de ulike gruppene sine svar. Med denne innledning går jeg nå over til presentasjonen av mine funn.

Ambulerende inn mot DMS

De tre ambulerende har jeg valgt ut fra sitt faste arbeidssted ved Universitetssykehuset i Nord Norge, nærmere bestemt i Tromsø. De ambulerer i variert grad for poliklinisk virksomhet og oppfølgingsansvar ved DMS lokalisert på Storslett. Utdanningsnivået deres er fra bachelor til doktorgrad. Deres bostedsadresse er i Tromsø. På spørsmål om tilknytning til stedet Storslett var svaret entydig. Det var jobben og DMS/ Sonjatun som var stedet for de tre informantene.

I forhold til oppgavens problemstilling tilknytning til arbeid, drøftes de ambulerende informantenes forhold til arbeidsplassen og arbeidsmiljøet i teksten under.

Arbeid

De ambulerende innehar på ulike måter et faglig ansvar i forhold til desentraliserte spesialisthelsetjenester. Nasjonalt senter for telemedisin (NST) ved universitetssykehuset i Nord Norge har laget en prosjektrapport om juridiske aspekter ved bruk av telemedisin i desentralisering av spesialisthelsetjenester. Denne rapporten beskriver flere fenomener i denne type virksomhet. Sitatet under beskriver ambulerende spesialister.

"Når spesialister ambulerer, slipper pasienten å forflytte seg eller får kortere reise til et lokalsykehus eller helsesenter. Denne arbeidsformen har lang tradisjon i alle deler av landet og har vært – og er – avgjørende for opprettholdelsen av mange lokalsykehus. I rapporten helse Nord (5) fremheves ambulering som en helt sentral måte å organisere desentraliserte tjenester på. I rapporten defineres ambulering som: "skjermet elektiv (planlagt) virksomhet etablert utenfor spesialisthelsetjenestens daglige tjenestested, for å tilby spesialisthelsetjenester desentralisert." (Christiansen og Nohr 2009:66)

I denne forbindelse var et av spørsmålene i de ambulerendes intervjuguide: Hvordan er det for deg å inneha ansvar for en desentralisert virksomhet lokalisert på Storslett?

Samtlige av de tre informantene opplevde ambulering som nødvendig og positivt. De formidlet også noen ulike betraktninger omkring dette spørsmålet, de hovedtema som de belyste var kommunikasjon, driftsmessige forhold, oppgaveinnhold, fag og kompetanse, og geografi og avstander.

Kommunikasjon

Under følger noen kommentarer fra de ambulerende på temaet kommunikasjon.

"Greit, lett tilgjengelighet til UNN til mine overordnede som jeg daglig har kontakt med, via telefon og TRISS - nettbasert overføring av tekst, lyd, bilde overføringer."

"Kommunikasjon og kontakten må være god, ikke lett å få til dette i praksis- pga omorganiseringer og utskiftninger på begge sider. Pengene styrer først og fremst helsesektoren."

"Vi har en tendens til å være opptatt av vårt eget nivå."

"Vi må bli flinkere til å ta i bruk telemedisinske løsninger."

I de siste årene er telemedisinske løsninger tatt i bruk i den desentraliserte spesialisthelsetjenesten, DMS har hatt et nært samarbeid med NST. Telemedisinske løsninger brukes til daglig innen røntgen, teleortopedi, hud, elektroniske overføringer av journaler og pasientopplysninger som et samhandlingsredskap mellom fagfolk ved DMS og UNN. Å kunne nyttegjøre seg telemedisinske løsninger gir større muligheter for behandling lokalt, og spesialistene som kommer fra UNN til DMS kan nyttegjøre seg de samme datainformasjoner som når de arbeider på UNN. Sitatene under bekrefter at dette gir muligheter for økt mobilitet for fagfolk ved hjelp av denne teknologiske utviklingen.

"Levemåten til det moderne mennesket er i stor grad prega av mobilitet (Vilhelmson 1999). Både teknologisk og økonomisk utvikling har over tid endra og auka mobiliteten for mange." (Båtevik i Berg 2004:136)

Noen av informantutsagnene ovenfor viser likevel til at kommunikasjonen er menneskestyrt og at eksempelvis strukturelle endringer inne på UNN og ved DMS kan påvirke hvor tilfredsstillende kommunikasjonen oppleves. Informantene henviser til manglende kontinuitet på grunn av omorganiseringer og utskiftninger av personell.

”Sjøl om moderne kommunikasjonsteknologi oppnår andre former for sosial deltaking, er deltaking på ulike arenaer først og fremst at en er fysisk tilstades. Når deltakinga ofte medfører at ein møter andre på samme stad, er omgrepet er omgrepet møtestad interessant.” (Massey 1995 i Berg 2004:137)

En av informantene påpeker at *vi har en tendens til å være opptatt av vårt eget nivå*. Dette utsagn kan bekrefte ytterligere at deltakingen på ulike arenaer først og fremst er at en er fysisk tilstede. Location av tjenestene kan se ut til å ha avgjørende betydning for hvordan den enkelte knytter seg til virksomhetene og oppgavene. En annen informant uttrykker seg slik; *vi må bli flinkere til å ta i bruk telemedisinske løsninger*. Telemedisin er godt integrert som et virkemiddel ved UNN og DMS i samarbeid med NST. Utstyret er plassert tilgjengelig i institusjonene, men bruken av utstyret varierer. En kan stille seg spørsmålet hvorfor bruken av utstyret er varierende? Svaret her kan også vise tilbake på sitatet ovenfor. Erfaringen lokalt er at for å få til gode telemedisinske løsninger må en ha kombinasjon med møter der en er fysisk tilstede og telemedisinske møter. Dette har vist seg å medføre et sterkere desentralisert ansvar. Muligens fordi en ser effekten en slags forbindelse mellom at locale (den lokale kontekst) påvirker den enkeltes sence of place (opplevelse av stedet). Videre resonert, ved å kjenne til eksempelvis Sonjatun DMS gjennom å ha konkrete oppgaver der, øker følelsen av tilhørighet til arbeidsplassen og utvikler positive oppfatninger om desentralisert helsetjeneste.

Driftsmessige forhold

Nordreisa kommune har ansvar for driften av DMS etter retningslinjer i samarbeidsavtalen mellom kommunene og Troms Fylkeskommune. Denne ble overtatt av UNN HF fra 2003. Det vil si at kommunen har det daglige driftsansvaret for den desentraliserte spesialisthelsetjeneste i henhold til de faglige retningslinjer og føringer som UNN fastsetter. Nordreisa kommune har arbeidsgiveransvaret for personellet som er ansatt ved DMS, faglig systemansvar utøves av den enkelte klinikksjef, medisinsk faglig spesialist som ambulerer til DMS har UNN som arbeidsgiver.

De ambulerende informantene hadde noe ulikt syn på driftsmessige forhold. En syntes det kunne være vanskelig å inneha systemansvaret fordi det ble vanskelig å delegere til andre, og at det derfor kunne bli et sårbart system. En av spesialistene svarte som følger:

”Jeg har ikke vært helt fornøyd med kontrakt delt på drift og faglig ansvar, det ville vært mer oversiktlig om det lå under UNN. En er helt avhengig av et samarbeid med de personer som finns på stedet. Faglig ansvar, men avgjørende at de lokale folkene kan jobben sin.”

I dette utsagnet ligger at denne spesialisten ser på UNN som sin arbeidsplass og synes det er mer oversiktlig å forholde seg til et enhetlig ansvar, ikke en deling mellom drift og faglig ansvar. Oppgaver og ansvar i desentralisert tjeneste oppfattes som mindre oversiktlig og en blir mer avhengig av den ledelse og de fagfolk som finns lokalt på stedet for å ivareta god faglig kvalitet. Utover dette med oversiktlighet og tilknytting opplevdes det driftsmessige i store trekk som positivt.

Oppgave, fag og kompetanse

På spørsmål om hvilke oppgaver, faglig innhold og kompetanse den desentraliserte spesialisthelsetjenesten skal innholde kom informantene med noen synspunkter. En av informantene uttrykte seg slik:

”Det er en god modell å arbeide opp mot det desentraliserte ved å bruke hverandre godt, og det tror jeg vi kan få til eksempelvis store fordeler ved å drive geriatrike rehabilitering med ambulante team som reiser rundt på sykehjemmene og kommunene, fremfor å sende alle til utredning til spesialister på sykehuset. Vi kan bruke telemedisinske teknikker som vi ikke har utnyttet til fulle.”

Geriatrik rehabilitering er et eksempel på en oppgave som lar seg desentralisere i forhold til faglig innhold og kompetanse, mens sterkere utredninger og diagnostiske oppgaver bør ligge til UNN. Hva som er en faglig forsvarlig virksomhet styres av lovgivning både på individnivå og virksomhetsnivå. Den enkelte aktør som helsearbeider i forhold til helsepersonelloven, virksomheten DMS og systemansvaret styres av lov om spesialisthelsetjenesten og videre også kommunehelsetjenesteloven i forhold til krav til forsvarlig virksomhet. Overordnede krav på systemnivå er et leder og systemansvar. I kravet til forsvarlighet på systemnivå ligger eksempelvis krav til rutiner, antall ansatte, og arbeidsmiljø, slik at det legges til rette for den enkelte helsearbeider å utføre sine oppgaver forsvarlig i henhold til pasientrettighetsloven. Denne lovgivningen er med på å regulere hva som kan eller skal desentraliseres av spesialisthelsetjenester.

Innefor eksempelvis hudbehandling sier en spesialist som følger: *Noe kan kun gjøres lokalt, behandling av eksempelvis psoriasis, i forhold til geografiske avstander og behandlingsmuligheter.* Det har vist seg at hyppigheten av registrerte hudlidelser økte i Nord Troms etter åpning av hudavdelingen på Storslett. Her kan en spørre seg om hvor hyppig er

hudlidelser egentlig, er det en underdiagnostisert gruppe eksempelvis på grunn av folks egne valg i forhold til location, eller videre i betydningen ”locale” at behandlingstilbudet ligger langt fra hjemstedet noe som vanskeliggjør i forhold til de dagligdagse aktiviteter å nyttegjøre seg det. En av informantene sier som følger: lavere forbruk av spesialisthelsetjenester i Nord - fylket kan være et tegn på et underforbruk.

Når det gjelder oppgave fag og kompetanse påpeker samtlige av de ambulerende spesialistene nødvendigheten av å bygge en god lokal kompetanse med tette bånd i form av faglige regionale nettverk innenfor spesialisthelsetjenesten i forhold til utdanning, kursing både ved å møtes i nettverk og telemedisin. En av informantene påpeker at dette kan være et sårbart system fordi det blir personavhengig ut fra eksempelvis den enkelte leges interesse.

I følge de ambulerende informantene er mulighetene for forskning og faglig utvikling absolutt til stede i forhold til samhandling omkring helsetjenester.

Sted

Et av temaene i de ambulerendes intervjuguide var sted. Når det gjelder dette temaet svarer samtlige av innpendlerne fra UNN at de ikke har noe spesielt forhold eller tilknytting til stedet Storslett. Svarene de gir i forhold til temaet er korte. Jeg vil her referere til Relph for å belyse dette fenomenet:

”Sense of place” handler både om tilhørighet og tilknytting for mange, om det å bry seg om sine medmennesker, enten man er eksistensiell ”insider” eller empatisk ”outsider”. (Relph i Berglund & Wollan, i Berg (red) 2004:159)

De som ambulerer fra UNN har kortvarige opphold på stedet, de oppholder seg i Nordreisa bare i den tidsperioden de har arbeidsoppgaver der, og derfor begrenset kontakt med lokalbefolkningen. Det kan ut fra dette perspektiv se ut for at de ser på tilhørighet og tilknytting kun i forhold til localisation for oppholdet nemlig Sonjatun som er arbeidsstedet.

Et av spørsmålene jeg stilte var: Hvordan vil du karakterisere Storslett som sted? Samtlige karakteriserer stedet som fint, en sier vakkert, og en sier at han ser på stedet som en liten bygd. De sier også at sett utenfra virker det som om det er et godt servicetilbud og at en stort sett får tak i det en har behov for. Alle peker ut Bios (kafé) som en kjent møteplass, og alle hadde spist på denne kafeen. På grunn av kortvarige opphold har ingen av informantene deltatt på lokale fritidsaktiviteter på Storslett. Som en faktor for å få en sterkere lokal tilknytting henviser samtlige av disse informantene et ønske om å benytte seg av naturen i kommunen, samtlige har interesse for friluftsliv. Som nevnt i innledningen på denne

drøftingen (se side 31) svarte samtlige på spørsmål om tilknytting til stedet at de ikke var tilknyttet Storslett, men Sonjatun som arbeidssted. Ingen hadde familie eller slekt i området.

I forhold til fenomenet locale spurte jeg om hvordan de opplevde tilgjengelighet i forhold til kommunikasjon som for eksempel fly og buss. To av informantene påpeker at: *fly og bussforbindelser ikke passer til "åpningstidene"*. De opplever at disse kommunikasjonsmidlene ikke er til å stole på i forhold til deres behov, reisen fra Tromsø til Storslett og omvendt. Informantene synes det er greiest å benytte seg av bil i forhold til oppmøte for å ivareta ventende oppdrag. Dessuten gir det å ha bil tilgjengelig en større frihet til å komme seg omkring i området og hjem igjen. På spørsmål om botilbudet, opplevdes det de benytter seg av på stedet som tilfredsstillende. To av informantene påpeker at det må være lettere og rimeligere å skaffe seg bolig på Storslett enn i Tromsø.

Under kapittelet lokal kontekst redegjorde jeg for det historiske bakteppe for befolkningen i Nord Troms (se side 5). Sett i forbindelse med de tre stammers møte som gav Norsk, Finsk og Samisk innflytelse på stedet Storslett, spurte jeg informantene følgende spørsmål:

Kjenner du til de tre stammers møte? To av informantene svarte at de ikke hadde hørt om det. Den tredje fortalte at han har lest historie om dette, og sier videre at det å ha ulik bakgrunn kan være berikende, men også en kilde til konflikt. Han påpekte at personlig syntes han at et mangfold er verdigfullt. Som en forlengelse av denne tematikken spurte jeg om Baaski festivalen sa dem noe. Baaskifestivalen er en kvenkulturell festival som arrangeres i Nordreisa en gang i året. Samtlige av informantene svarte nei på dette spørsmålet.

I forhold til å ha en innpendlertilværelse spurte jeg informantene om trivsel i forhold til sted. Samtlige av informantene svarte at det å ha kontakt med mennesker og natur var viktige faktorer for trivsel. Her nevnte de faktorer som godt naboskap og personlig nettverk. En av informantene utdypet at han hadde sitt sosiale nettverk på to steder men ikke på Storslett, telefonisk kontakt og nettverksforbindelser gjorde at avstand ikke var et hinder for å opprettholde kontakt.

På spørsmål om utviklingen på stedet Storslett noen betydning for om de fortsatt vil inneha oppgaven, svarte de som følger:

"Det har ingen betydning. Har sterke røtter til mindre steder."

"Stedet har ingen betydning ikke noe annet enn at det bor folk der, pasienttilstrømningen har betydning."

"Ja, bygges helsevesenet ut på en hensiktsmessig måte."

De tre informantene svarte noe forskjellig. Det kan ut fra disse utsagnene se ut for at selve stedets betydning ikke er spesielt viktig, men utviklingen i forhold til pasienttilstrømming og utviklingen innenfor helsevesenet er av avgjørende betydning. Dette understreker at det kun er DMS som er stedet for de ambulerende.

Familie /relasjoner

Dette avsnitt ble kort fordi informantene ikke hadde noe sterkt forhold til dette fenomen på stedet Storslett.

Ingen av informantene hadde familie, slekt eller et sosialt nettverk utenom jobben på Storslett. En av informantene fortalte at han hadde stedsuavhengige fritidsinteresser. Der nettverk ble bygget uavhengig av hvilke steder deltagerne kom fra, og i disse nettverk hadde han kontakt med folk fra Storslett. Ingen av informantene følte spesielt behov for et sosialt nettverk på stedet utenom jobben, men var ikke fremmed for det om de skulle fortsette å inneha oppgaven. Som en av informantene sa: *Menneskelige kontakter er avgjørende for om en trives og fortsatt vil inneha oppgaven.* En annen sa: *alle monner drar.* Mennesker opplever steder ut fra ulike kontekstuelle forankringer og ut fra denne tekst ser det ut for meg at langvarig arbeidsforhold kan øke behovet for sosialt nettverk.

Innflyttere i arbeid ved DMS

Jeg intervjuet tre med innflytterbakgrunn. De har sitt faste arbeidssted ved DMS lokalisert på Storslett. Utdanningsnivået er på mastergrads nivå. Den med lengst botid i kommunen har vært her i 13 år. Årsaken til at de flyttet hit var først og fremst jobbmuligheter, men for alle tre var det en medvirkende faktor at ektefelle var herfra, at de hadde noen kjente her fra før eller hadde fritidseiendom i kommunen. På spørsmål om tilknytning til stedet Storslett, var det forskjellige svar. En følte tilknytning til sitt oppvekststed i annet fylke i landet, en følte tilknytning til fritidseiendommen på annet sted i kommunen, og en følte tilknytning til bygd utenfor kommunesentret Storslett. Under følger analyse av denne gruppen, de som har flyttet til kommunen.

Ut fra oppgavens hovedtema: å se på kompetansepersonellets tilknytning til sted og arbeidsplass i en distriktskommune, knyttes analysen opp til arbeid, sted og familie.

Arbeid

De tre informantene innehar ulike stillinger. To innehar administrative lederoppgaver i tillegg til sin faglige yrkesutøvelse. Den tredje har en faglig stilling.

På spørsmålet om forhold til arbeidsplassen uttrykte en av informantene seg slik:

"Forholdet til arbeidsplassen er et både og, et tosidig forhold. Jeg har en administrativ leder her og faglig leder i Tromsø. Jeg blir bindeleddet mellom to ulike kulturer, det er en utfordring. De to kulturene kjenner ikke til hverandre. Jeg kjenner på at de ikke alltid skjønner vår arbeidssituasjon, fordi det er ingen som vet hva vi egentlig gjør. En må være veldig selvstendig, der en faglig ledelse sitter på et sted og den administrative ledelse sitter på et sted."

Slik det ser ut for meg er det laget en struktur innenfor denne tjenesten som det for informanten kan være en utfordring å forholde seg til. Informanten oppfatter seg som et viktig bindeledd for å få til et samspill mellom to ulike institusjoner. Ulike strukturer utvikler seg der det blir et forhold mellom det regionale og det lokale. I artikkelen "det regionale mennesket", refereres det til regionale nettverk som mennesker tar del i: *slik sett blir det lokale og regionale i en slik sammenheng først og fremst eit spørsmål om nivå, utan at det er muleg å setje eit skarpt skille mellom kva som er lokalt og kva som er regionalt* (Båtevik, i Berg 2004:137)

På spørsmål om hva hun synes om denne situasjonen sier hun at hun har behov for at noen er nærmere henne både administrativt og faglig. Hun sier at hun har ikke behov for noen som bare støtter henne i det hun sier, men noen som utfordrer henne i den retning hun skal jobbe. Det er et behov for at noen innehar kunnskap omkring det feltet hun skal utvikle. Hun poengterer at nettopp dette tror hun er utfordring med noen av de arbeidsmodellene som er innenfor DMS, med vekt på de to "kulturene" som hun skal forholde seg til, ikke kjenner hverandre. Sitatet under kan utdype dette fenomenen.

"Strukturene er alltid både muliggjørende og begrensende, og de inngår i konstitusjonen av aktører og deres handlingsrom. Når en velger å bruke Giddens strukturasjonsteori for i denne sammenheng å belyse ulike sider av makt og umyndiggjøring, er det fordi vi ønsker å fokusere på hvordan aktørene selv organiserer sine handlinger ut fra begreper om hierarki, plikter, rettigheter, regler roller, myndighet osv." (Berglund i Berg 2004:161)

Denne informanten tilkjenner at hun har utviklet seg til å arbeide veldig selvstendig innenfor sitt felt, både i forhold til administrative og faglige oppgaver og ledelse.

De andre to informantene utrykte sitt forhold til arbeidsplassen som følger: at de først og fremst trives godt på arbeidsplassen, har gode kollegaer, mange oppgaver, mye ansvar og mange muligheter for å arbeide tverrfaglig. Dette gjorde arbeidsplassen deres interessant.

Mitt neste spørsmål var: Hvor viktig er arbeidet for at du bor her?

Alle de tre informantene oppga arbeidet som viktigste grunn til at de i utgangspunktet valgte å flytte til kommunen. To av informantene har barn. En av informantene sier at: *Men jeg er ikke avhengig av å bo her, arbeid finns det jo overalt, den viktigste grunnen til ikke å flytte på seg er at ungene har fått tilknytting her.* Dette kan vise til at i hennes livsverden er hensynet til barnas sence of place tungt veiende i forhold til fremtidige valg for localisation, den andre som har barn synes også nettopp barnas tilknytning er av avgjørende betydning.

Rekruttering

For å ansette kompetent personell ved DMS er det behov for å rekruttere folk utenfra. Ut fra dette tema spurte jeg informanter i innflyttergruppa om rekruttering av kompetent personell til arbeidsplassen?

En av informantene i denne gruppa svarte at *det har vist seg å være vanskelig å få søkere til stillinger, når man skal rekruttere noen må det være noen som har lokal tilknytting.*

”Sence of place” den følelse og opplevelse de har for stedet begrunnes her som faktor for om en vil flytte til Storslett eller kommunen. Her vektlegges tilbakeflytting. Men en er også avhengig av å rekruttere kompetent personell uten steds/region tilknytting. En av informantene utrykte seg slik:

”En av de viktigste faktorene er at folk trives på jobb, og at en tar godt vare på de som ønsker seg hit eller signaliserer at de ønsker seg hit. Vi må sørge for at turnuslegene trives her, fungere de godt prøver vi å rekruttere de som har lyst og passer inn i avdelingen, dette gjelder også på sykepleier og sekretærsida.”

En annen informant sier:

”Vi er avhengig av et rykte, skal du rekruttere må du vise deg frem folk, de må vite noe om deg, større fagmiljø er viktig. Utdanning i Nord Norge er også viktig for rekruttering. Alle som arbeider i vår avdeling er utdannet i Nord Norge og alle har hatt praksis her. Bli kjent med arbeidsplassen og plassen. Utdanningen i Tromsø er lagt ned, det finns bare utdanning i Sør Norge, dette merker vi nå i forhold til rekruttering.”

Disse to utsagnene peker tilbake kontekstuelle forankringer, på de følelser og opplevelser eventuelle interesserte kompetent personell får i forhold til arbeidsplassen og stedet, som

grunnlag for et ønske om å søke på og begynne i ledig stilling. I siste informantsitat begrunnes også stedsnær utdanning som en viktig faktor for rekruttering.

Når det gjelder rekruttering av personell forteller en informant at *de stort sett har ordnet opp internt i avdelingen, sektorleder for avdelingen har også tatt ansvar i forhold til rekruttering av personell*. En annen faktor som ble trukket frem som element for rekruttering var lønn, en informant sier: *vi er ikke kjempefornøyd med administrasjonen, vi brukte et år på fastlønnsforhandlingen, vi har slitt litt med holdninger. Dataen har vært et håpløst problem i flere år*.

Informanten sier at dette handler om at en er mer synlig på et lite sted. Holdninger om at en tjener for godt kommer mer til uttrykk på små steder enn på større steder som kommunen konkurrerer med i forhold til arbeidskraft. I dagens samfunn er en helt avhengig av data for å kunne gjøre sitt arbeide, det er en forutsetning at dette fungerer, denne informanten vektlegger kommunens innsats i forhold informasjonsteknisk kommunikasjonsutstyr.

Utfordringer i forhold til kompetanse

Jeg spør informantene om hva de tenker om de utfordringene de får i forhold til sin kompetanse? Samtlige svarer at de får brukt sin faglige kompetanse og at de gir en jobbtilfredsstillelse. En av informantene sier:

”Jeg bruker både min grunn og masterutdanning i jobben min. Min jobb er gått mye mer over til vegledning og rådgivning. Det er et krav i jobben min til å drive forsknings og utviklingsarbeide.”

For å resonere videre inn i dette felt ble det spurt om det er forståelse for forsknings og utviklingsarbeide, i Nordreisa? Informanten svarer at hun er ikke sikker på at de vet at hun gjør det en gang, ”unnskyld at jeg sier det” sier informanten. *Hver gang eg kan vise til noe jeg har publisert, er jeg med på å sette i hvert fall Sonjatun på kartet*. Informanten sier for at utad så er nok Sonjatun (det tidligere navnet på DMS) mye mer kjent enn Nordreisa kommune. *Jeg kan si at jeg kommer fra Nordreisa kommune, da svarer de hvor er Nordreisa, jeg jobber på Sonjatun – åja Sonjatun, det er Sojatun som er begrepet. I de kretsene jeg ferdes er Sonjatun begrepet ikke Nordreisa kommune*. Hun sier at hun rapporterer faglig til annet overordnet nivå enn kommunen, hun er derfor ikke sikker på om kommunen vet hvilken kompetanse som kreves i jobben hennes. Jeg spør: Hva gir det deg en følelse av? Hun svarer at det gjør noe med tilhørigheten til kommunen, og at det er ikke vesentlig at denne arbeidsplassen ligger i Nordreisa kommune. Det er et ønske om å ha disse arbeidsplassene i kommunen fordi kommunen har rom for utvikling, på den måten føler hun at Nordreisa kommune er med på

laget. På den annen side står hun alene om det som skal utvikles ut fra hennes fagområde. Hun sier også at hun er hjertelig velkommen til å delta på det som ellers forgår i kommunen men det blir på toppen av de oppgavene som er innen hennes fagfelt. To av informantene i denne gruppa påpeker at de ikke ønsker å bruke av sin fritid på utviklingsoppgaver. I forhold til utviklingsoppgaver var det mye større frihet tidligere, men etter hvert har økonomien blitt en styrende faktor. Øverste administrativt nivå trekker frem kvaliteten på tjenestene og virker å være tilfredse med jobben som gjøres, men informantene gir uttrykk for at engasjementet som har vært til stede i forhold til DMS og UNN i størst grad er av økonomisk karakter.

Årsaken til utviklingen som har foregått ved DMS tilskrives fagfolket, de arbeider selvstendig, med støtte fra sektorleder. De påpeker at det er en utfordring å holde kompetansen og tryggheta oppe i et felt der kravene i forhold til behandling stadig øker. På spørsmål om DMS er en arena for å utvikle slik trygghet vektlegges samspillet mellom de ulike nivåene, eksempelvis DMS og UNN. Informantene fremhever betydningen av en fungerende hverdagsmobilitet som går begge veger for å sikre faglig kvalitet, både i forhold til direkte pasientbehandling, kursing, hospitering, utdanning, utvikling av tjenester og utstyr lokalt. Med andre ord et samspill for å videreutvikle strukturene og aktørene innenfor DMS. Alle informantene i denne gruppa ser på DMS som en arena for å drive forskning og utvikling. En sier at en må være mye mer konkurranse og endringsorientert for at en skal overleve, en må hele tiden orientere seg etter tilbud og etterspørsel.

På spørsmål om trivsel på arbeidsplassen svarte alle innflytterinformantene ja. På spørsmål om de opplever noen maktstrukturer utenom de formelle svarte alle informantene nei. En svarte at det kunne kanskje vært mer tid til et større engasjement, at det var flere på jobben som sa ifra og kom med ønsker.

På spørsmål om arbeidsplassens betydning for fremtidig valg av bosted var svarene: Trivsel på arbeidsplassen, for de to informantene som har barn var situasjonen rundt ungene også en viktig faktor.

Sted

Forholdet til lokal tilhørighet er et aktuelt tema i en verden som preges av mobilitet og globalisering. Innflyttere representerer en form for mobilitet i forhold til stedet Storslett.

"Tar vi utgangspunkt i individet, er det nødvendig å undersøke hvordan ulike steder har betydning for forskjellige aspekter ved deres liv; det fysiske aspektet knyttet til bruk av lokaliteter til arbeid, bosted og fritid, det sosiale knyttet til nettverk av slekt og venner, og det

symbolske knyttet til nåtid og fortidige erfaringer og forestillinger om steder. Hvordan de ulike aspektene ved deres liv er koblet til ulike lokaliteter, er viktig for utforming av identitet.” (Agnete Wiborg i Thuen 2003:141)

Wiborg trekker frem studenters erfaringer fra studenter om utforming av nåtidig identitet, der det beskrives en prosess *fra frikobling, via betinget tilknytning til kombinasjon*. Studentene beskrev deres tilknytning til hjemstedet ut fra de samme elementer: trekk og forestillinger om det sosiale liv, vennskap, slektskap og forhold til naturen, opplevelsen av stedet og verdien av å ha vokst opp på et sted. Hvilken verdi en tillegger disse elementer er med på utformingen av egen stedsidentitet.

På spørsmål om følelse av tilknytning til stedet Storslett gav de tre informantene disse svarene:

- 1. Jeg må si at det ikke er et lett sted å føle tilknytning til fordi det ikke er lett å komme inn i noen miljøer å bli kjent med folk, jeg har veldig lite kontakt med folk som er herifra, det kan det være meg og, men det er en problemstilling som flere har nevnt. Det er sterke familie og slektsbånd, gammel tilknytning - det å være herifra. Det gjør nok noe med min tilknytning til stedet, det er ting som har gjort at jeg vurderer om jeg vil være her eller ikke.*
- 2. I utgangspunktet ingen tilknytning til stedet Storslett, alt ved service og arbeidsplassen er jo her. Selve plassen i seg selv har jeg ingen følelsesmessig tilknytning til.*
- 3. Ja eg e ikke herfra, føler mest tilknytning til stedet jeg har mest familie. Storslett er ikke mitt hjemme. Tilknytningen hit går mest på jobb og min egen familie.*

Slik det ser ut for meg er det ingen av informantene som føler noen sterk tilknytning til stedet Storslett. *Når man utformer identitet, definerer man både hvem ”vi” og ”de andre” er. I utformingen av identitet tatr man visse trekk som blir sentrale symboler på identiteten (Gullestad 198, i Thuen2003:141).* Dette handler om deres lokale tilhørighet og hvilke følelser de har for stedet. Ingen av informantene har røtter på stedet, alle har flyttet og bodd på flere steder i forhold til oppvekst, studier og arbeide andre steder, og har ut fra dette ulike erfaringer i forhold til stedsidentitet. *Massay 1995 henviste til de nettverka det moderne menneske tar del i både øker i geografisk omfang og kompleksitet og Giddens (1991) hevder at et viktig trekk ved det moderne mennesket stadsbundne enn før (Båtevik, i Berg 2004:136) Som tidligere nevnt finns det i ytterste konsekvens like mange stedsbilder som individer.*

I fortsettelsen spør jeg om hvilke kvaliteter som er viktige for dem når det gjelder sted?

I svarene til de tre informantene ligger elementer av både fysisk og sosial karakter. Alle tre nevnte naturflotte omgivelser, klima, gode servicetilbud, gode idretts og kulturtilbud, og godt

utbygd infrastruktur som viktig, i tillegg til venner og omgangskrets. De to informantene som har barn la også vekt på god barnehagedekning, skole og fritidstilbud for ungene. I forhold til fenomenet locale spør jeg om de har oppfattet at det er noen viktige møteplasser på storslett der folk flest møtes. Alle informantene svarer Bios, den lokale kafeen, videre refereres det til Prix kafeen, idrettshallen og kunstgressbanen. Servicetilbudet på Storslett opplever samtlige som godt, de får alt de trenger her. Jeg spør videre om hvordan mulighetene for arbeid og utdanning er i kommunene. For di yngre finns videregående skole, og noen utdanningsmuligheter ved Nord Trom studiesenter. Det er i hovedsak en desentralisert utdanning på høyskole og universitetsnivå. Det finns desentralisert utdanning for sykepleier og lærerutdanning, for de fleste andre utdanningene er tilbudet ikke fullt utbygd for bachelor og mastergrad. Disse tre informantene opplevde ikke Nord Troms studiesenter som noe alternativ for dem for å ta videre utdanning.

I forhold til arbeid sier en av informantene som følger: Det er begrenset med jobb for de med høyere utdanning, arbeidsplassene finns i hovedsak innenfor helse og videregående skole. Videre sier informanten at inntrykket er at det innenfor kommunal sektor rekrutteres i egne rekker, og at folk bytter på stillinger, faglig sett og på lang sikt skulle de kanskje vært flinkere til å trekke inn nye fjes, og kanskje litt høyere kvalifisert personell. En vanskelig problemstilling er jo at ungene utdanner seg bort ifra distriktene, en annen problemstilling er at jo mer sentralisering av arbeidsplasser som krever høyere utdanning, jo større problemer blir det i distriktene. Tar en bort helsetjenestene blir det ikke mye igjen i distriktskommunene.

Jeg går over til neste spørsmål, hvilke andre steder er viktig i forhold til arbeid og fritid? Samtlige svarer Tromsø, en sier at hun har et større nettverk i Tromsø enn på Storslett, ellers har de et forhold til steder der de har vokst opp, tatt utdanning, eller arbeidet før de flyttet til kommunen. På spørsmål om hvordan de opplevde å bli tatt imot når de flyttet hit noe sammenfallende, samtlige opplevde at arbeidsplassen tok godt imot dem. Det ser ut for å være en forskjell i forhold til om det var et etablert nettverk fra tidligere. En sier at det er lett å få kjenninger, men ikke lett å få venner på stedet. En annen sier at samfunnet er nok blitt kjøligere og mer egosentrisk, så det er nok litt å gå på, men det er nok noen som har ”brent” seg på å binde for tette bånd mot familier som helt sikkert drar herfra. I denne forbindelse spør jeg også om hvilke holdninger og uskrevne regler som preger stedet? En av informantene sier som følger:

”Storslett er nok ikke den letteste plassen å komme til, de verner nok godt om sine egne, ser nok litt an når det kommer folk utenfra, ka dem meine og koffer dem kommer og kor lenge har dem tenkt å være. Storslettingen er stolt over å komme herfra, de har en sterk tilknytning til eget sted.”

En annen av informantene henviser til kulturelle forskjeller, det kvenske, samiske, norske og læstadianske, hun sier at det kan nok gjøre at det virker som et lukket miljø for noen som kommer til stedet. Selv opplevde hun ikke det på grunn av bakgrunn fra alle disse kulturer hadde hun en følelse av å ”gli rett inn”, som hun sa – *vi sto ikke aleina eller på sia.*

Maktstrukturer

Neste tema var om informantene opplevde noen tydelige maktstrukturer i lokalsamfunnet.

Ut fra overforstående tekst henviser jeg til begrepet ”rommets representasjoner” her ses nærmere på hvilke dominerende diskurser og motdiskurser som kommer til uttrykk for hvilke kunnskaper som gjelder. En kan spørre seg om hvem som er representanter i forhold til eksempelvis planer og politiske avgjørelser, for å finne ut mer om maktstrukturen i Nordreisa. I Nordreisa kommune har det siste året pågått en politisk debatt omkring økonomiske prioriteringer, som følge av dette har skolestrukturen vært et omdiskutert tema.

Ingen av informantene henviste til familiære maktstrukturer i lokalsamfunnet. Alle tre informantene henviste til at det råder en sterk FRP vind, en av informantene uttrykker seg slik:

”FRP har jo sagt at de går inn for sentralisering, men det å ikke lytte til folket kan de oppfattes som å være arrogant. De vil jo samle alt sentralt og ikke ha noen levende distrikt. Hva tror du det gjør med stedet? Det blir mest folk i sentrum og gamle folk i distriktet, dette skaper stor usikkerhet og frustrasjoner. Vi synes det er leit at det ikke blir skole i bygda, 60 første klassinger, kommer de seg hjem? Kommuneadministrasjon og den politiske ledelse styrer alt av kommunal virksomhet som igjen påvirker oss, eksempelvis nytt kommunalt vannverk som er en politisk avgjørelse. Vi er tilknyttet nytt vannverk men har også fått høyere kommunale utgifter. Jeg spør: Tror du dette påvirker om det er attraktivt å være her eller ikke? For tilflyttere kan det påvirke at vi ikke har skole, høye kommunale avgifter, dyre barnehager, SFO, - det er mange grunner til hvorfor folk velger å flytte fra eller flytte til.”

I informantsitatet ovenfor henvises det til at folk ikke blir lyttet til og at det oppfattes som arrogant. Sitatene under henviser til en sterkere medvirkning i forhold til avgjørelser som influerer på folks livsverden. Skoletilbudet ses på som viktig for de av informantene som har barn.

”Dei kloke planvedtaka kjem som eit resultat av utgreiingar, kunnskapsproduksjon og dialogar. Slike dialogar blir ein møtestad for politikk, profesjonell kunnskap og erfaringar(...).

Som planleggjarar, politikarar, fagadministrasjon, interesseorganisasjonar, grendelag og anna må vi søkje å oppdage eller utvikle kva vi meiner er løysning/svar/sanning. Deretter må vi underbygge det vi kjem fram til, og sidan argumentere for synet vårt(...) `Vi må byggje opp ei fungerande sanning`(...)" Aarsæther og Hagen (2001:126-127) Farner 2008:37)

Plan og bygningslovgivningen skal være med på å regulere medvirkning i forhold planvedtak. Slik det ser ut for meg kan en stille seg spørsmål om foreldre og barn som aktører (barn skal også sikres medvirkning i forhold til plan og bygningslovgivningen) er en sterk nok gruppe i forhold til de tradisjonelle strukturer som er etablert innenfor tradisjonell planlegging i Nordreisa kommune.

"I forhold til kommunen så er det ja, ordfører og rådmann og visse folk i kommunestyret som gir uttrykk for at de liker å ha makt, og vise makta, men det må jo være sånn og, hvis det skal fungere."

Når en skal planlegge medvirkningsprosesser blir det nødvendig å se på hvordan kunnskapen blir produsert, hvem som er representanter i kunnskapsproduksjonen, spesielt i forhold til likeverdige premisser. Å være delaktig i prosesser som vedgår egen livsverden kan slik jeg ser det gi eller ikke gi en følelse at tilhørighet.

"Medvirkning kan sies som: En arbeidsform der enkeltpersoner og grupper som blir påvirket av innholdet i en plan, skal ha innflytelse i prosessen som fører frem til beslutninger om hvordan planen skal utformes." (NIBR-rapport 2002:17:70)

I det politiske system er det til **slutt** politikerne som gjør de politiske vedtakene og administrerer budsjettene.

Neste tema er de tre stammers møte. Jeg spør: Hva betyr de tre stammers møte for deg? Alle henviser til at det er en del av kulturarven i kommunen. En sier at det brukes for mye penger og energi på kvenkulturellsatsingen i kommunen. En annen mener det å satse på det kvenkulturelle kan føre med seg en del penger og arbeidsplasser, og muligens penger til kulturhus. Ellers betyr begrepet de tre stammers møte lite i hverdagen for disse tre informantene. Jeg spør videre om de deltar på Baaskifestivalen? Samtlige svarer at det gjør de ikke.

Neste tema er trivsel i forhold til sted?

Svarene er at de trives på jobben, og at familien har det bra. Jeg spør videre om hvordan kan Storslett bli et bedre sted sett i forhold til dine behov? En av informantene svarer som følger:

”Hvis jeg skal være helt ærlig tror jeg ikke det går an. Jeg har vært her så lenge det er noen inngrodde systemer og tradisjoner som går på det med nettverk. Da Sonjatun startet kom alle samtidig og de fikk et nettverk, nå kommer vi en no og en da. I dag er ikke den ånden der lengre.”

Hun henviser til at det er lett å få seg kjenninger men ikke lett å få seg venner på Storslett. En annen sier en trenger lokale skoler, at trafikken ikke skulle gått gjennom Storslett. Den tredje legger vekt på en bedret kommuneøkonomi som sikrer gode tilbud innen idrett og kulturtilbud. Mitt siste spørsmål i forhold til sted er: Har egenskapene ved Storslett noe å si for deg i forhold til fremtidig valg av bosted. I svarene finns elementer av både fysisk og sosial karakter. En svarer at Storslett som sted veier på vektskåla for å reise. De to andre informantene har barn og vektlegger de sosiale nettverk som spesielt ungene og de selv har, naturen er også en viktig faktor for å bli. En sier at det kan bli noe smått i forhold til om en opplever konflikter. Med dette går jeg over til neste tema.

Familie

I likhet med de ambulerende blir denne analysen kortere fordi svarene er kortere og mindre utdypende da ingen av informantene har egen familie på stedet. En av de tre har slekt i Nord Troms. Jeg spør om familiær tilknytning har noe å si for deg i forhold til valg av bosted? En av informantene sier at hun kunne vurdere å flytte til et sted hun har familie. En annen sier: Tydeligvis ikke, det var ikke derfor vi valgte å flytte hit. Den tredje sier at tilknytningen blir i forhold til egen familie. Jeg spør videre om de har kjennskap til lokalhistorien, samtlige svare nei lite, på dette spørsmålet. I fortsettelsen spør jeg om de kjenner til noen familier som har maktposisjoner i fortid og i nåtid. En henviser til familiebedrifter, en til politiske posisjoner hvor enkelte familier er sterk representert. Det henvises til at dette ikke preger stedet eller kommunen.

Mitt neste spørsmål er om familiær tilknytning har noe å si for fremtidig valg av bosted. En svarer kontant nei det er ikke familie som holder oss her. De som har barn svarer at barna har fått røtter i forhold til skole, fritidsaktiviteter og venner gjør at de har knyttet bånd som gjør at de har fått tilhørighet til stedet.

Fastboende i arbeid ved DMS

Jeg har intervjuet tre med bakgrunn fra stedet. De har sitt faste arbeidssted ved DMS lokalisert på Storslett. Utdanningsnivået er fra bachelor grad til mastergradsnivå. Intervjuguiden er den samme som den jeg brukte ovenfor innflytterne. To av di jeg har intervjuet vokste opp her, har vært borte fra stedet på grunn av utdanning og jobb andre

steder, og har flyttet tilbake til kommunen. En flyttet hit som ung voksen på grunn av jobb og kjærlighet og har bodd her i 33 år, de andre begrunnet tilbakeflytting med at de fikk arbeide og har familie i kommunen som en viktig faktor etter at de fikk barn.

Arbeid

De tre fastboende innehar ulike stillinger. En har en ren administrativ stilling og to innehar rene faglige stillinger.

Jeg spurte først hvordan vil du beskrive ditt forhold til arbeidsplassen? De tre informantene opplyste at de hadde et godt forhold til arbeidsplassen. En sier det er passelig stort miljø, med mange forskjellige faglige utfordringer å gripe fatt i. Å arbeide på et lite sted gjør at en får faglige utfordringer gjennom hele livsløpet. En annen sier at det er positivt med DMS, ved at pasientene ikke trenger å reise inn til UNN i Tromsø for å få behandling, og å få flere leger fra UNN har gitt et større arbeidsområde. Disse informantene syntes det var positivt å ha flere fagprofesjoner å samarbeide med. Nærheten gjør det lettere å samarbeide: og det gir mer faglig påfyll, slik at den enkelte ikke føler seg så alene. Det er lettere å ta kontakt hvis det er ting de lurer på. Disse uttalelsene henviser til at de har en positivt forhold og opplevelse (sense of place) i forhold til arbeidsplassen sin som localication ved DMS.

Rekruttering

Rekruttering er et viktig tema for å få kompetent personell utenfra.

Under følger noen informantutsagn:

"Det kan virke som om de som har familie eller tilknytning til Nord Troms kan det være lettere å rekruttere.

Ja det har jo alltid vært ei utfordring, det med å få kompetanse. Eg var jo med de første årene her da det nesten ikke var hjelpepleiere her heller, for en motivering det var å få ufaglærte til å ta utdanning, sykepleiere var et lengre lærret å bleike, det var ut og rekruttere, og å få noen til å ta utdanning. Alle yrkesgruppene har det i perioder vært vanskelig å rekruttere.

Eksempelvis innenfor sykepleierutdanningen, blir utdanningen rettet mot kommunehelsetjenesten, blir det lettere å rekruttere, det er fortsatt i dag for mye rettet mot sykehus etter mitt syn.

Vi bor her og vil være her, men det er ingen som har spurt om våre tanker fremover. De regner med at vi blir, vi blir jo i og med at vi har bygget hus. Når det er et par med høy kompetanse, dem tenke kanskje at det ordner seg, siden det har vært så stabilt i mange år. Men vi har jo erfaring fra andre kommuner der det er stor gjennomtrekk, at det blir mye uro med mange til vikarer."

Det første informantutsagnet henviser til lokal tilknytning som rekrutteringsfaktor. Sitatet under underbygger denne påstanden.

”Mange av våre informanter la vekt på hvordan barndom og oppvekst hadde gjort dem til en del av stedets historie på godt og ondt. På denne måten ser vi hvordan menneskers følelser og opplevelser av sted også er kulturelt forankret.” (Berghlund, i Berg2004:158)

En av informantene fortalte om problemer med rekruttering tilbake i tid, i den tiden prøvde de også å rekruttere kompetanse gjennom å utdanne folk som bodde i kommunen. En annen av informantene belyser utdanning som virkemiddel som rekruttering, men mener at utdanningsinstitusjonene må vinkle utdanningen i sterkere grad mot kommunehelsetjenesten.

Det siste utsagnet viser til hvordan informanten har opplevd kommunens rekrutteringspolitikk i nåtid. Informanten sier i tillegg at hun ellers er blitt godt mottatt og tror nok kommunen ønsker deres kompetanse, men at kommunen nok ikke har gått særlig aktivt ut for å rekruttere.

Utfordringer i forhold til kompetanse

Informantene fra stedet føler at de får utfordringer i forhold til sin utdanning. En av påpeker at det er en del kurs hun må delta på, og en spesialisering hun må ta innen sitt fag. Denne spesialiseringen må tas på UNN og hun må reise bort. Dette byr på utfordringer i forhold til barnas behov, da hun har en mann som har vaktordninger i sitt yrke. Ved å velge med vekt på ”mykere verdier” kan valg eksempelvis i forhold til karriere bli vanskeligere på grunn av avstand, sitatet under understøtter dette:

”Å redusere karriereambisjonene for ”eit liv på landet” er rett nok ikkje eit ukjent tema blant dei engelske hushalda heller. Ved å flytte til East Midlands har fleire valgt å prioritere ein del mjuke verdiar, fremom dei reint økonomiske og yrkesmessige.” (Båtevik i Berg 2004:150)

En annen informant mener at det har vært mange utfordringer i forhold til egen kompetanse, med mange spennende oppgaver. Hun sier at å bli møtt slik hun ble møtt var motiverende og inspirerende, vi kan jo se hva vi har fått til her. Hun synes jobberfaringene er vel så utfordrende som på et stort sykehus. Hun sier videre at det vi gjør her blir jo lagt merke til, *men det e ikke bare å bli lagt merke til.* Den tredje føler på at utfordringa nå er å holde på jobben, i forhold til demografiske og faglige vurderinger, om pasienttilstrømningen er stor nok i forhold til det koster å opprettholde den.

På spørsmål om de trives på jobben svarer alle tre at det gjør de. En sier at det har ikke alltid vært lett, hun poengterer at heldigvis har hun jo hatt god helse og kunne tatt i et tak, det har

vært mye jobb, ikke noen 37.5 timers jobb. Hun har administrativt ansvar, og hun har en sterk tilknytning til arbeidsplassen sin.

Jeg spør videre om de opplever noen maktstrukturer på arbeidsplassen sin ut over de formelle linjene. Ingen av informantene opplyste at de opplevde noen uformelle maktstrukturer på arbeidsplassen. En av informantene sier at hun ikke opplever noen profesjonsstrid, mer diskusjoner for å komme frem til løsninger. Hun mener legene kunne vært mer aktive pådrivere, hun sier videre at det kan virke som om de har fått mindre tid til utviklingsoppgaver etter at fast legeordningen kom.

Mitt neste spørsmål er hva de tenker om fremtidige karrieremuligheter. De to informantene som har små barn har ikke store karriereplaner. En sier: *eg synes egentlig vi har det bra her, mannen min har jobb her, det å ha familie i nærheten når man har små unger er en verdi.* I kapittel 9.13, regionalt levesett – eit komparativt sideblikk henvises det til en undersøkelse som Green har gjennomført i London som sammenlignes med Nord – Vestlandet i forhold til hverdagsmobiliteten. Jeg siterer som følger:

”Tilknyttinga til landsdelen og fylket er langt mer fremtredande for nordvestlendingane, og nærleik til familie og vener har stor grad vor med på å påverke kvar dei busette seg. I enkelte tilfelle er familien så nær at det gjev avlastning i kvardagshandteringa.” (Båtevik i Berg 2004:149)

Dette sitatet og overforstående tekst er ment for å understøtte informantenes argumentasjon om valg av bosted i forhold til hvilke verdier som veger tyngst. Den av informantene som har voksne barn tenker mer på å avslutte sitt aktive yrkesliv. Hun har arbeidet mye med prosjekter, hun sier: *Prosjektene har løftet meg ut av det daglige arbeidet og på en måte gjort at jeg har klart det daglige arbeidet. Det har både vært prosjekter i forhold til UNN, Nord Troms og lokalt. Det har vært med på å gjøre meg i stand til å drive utviklingsarbeid.*

Dette kan peke tilbake på verdien av å høre til på et sted og å arbeide med prosjekter i regionale nettverk. Det overlokale har vært en inspirerende faktor i det daglige arbeidet, location av arbeidsplassen har dermed fått en utvidet regional kontekst, altså ikke bare for de som pendler inn til DMS, og for innflyttere.

Mitt neste spørsmål er hvordan ser du på DMS som arena for utvikling? De tre informantene mener det er gode muligheter for utvikling. En påpeker de erfaringene vi har innenfor DMS i forhold til ny teknologi og prosjekter. Hun mener at de sterkeste drivkreftene for å drive frem utviklingsarbeide er at Universitetet, Høyskolen, DMS og UNN går sammen om prosjekter og

forskningsoppgaver. Det er ikke alle som ønsker å være delaktig i denne formen for hverdagsmobilitet, som en annen sier: *slik min situasjon er har jeg nok med å rekke barnehagen*. Å delta i utviklingsprosjekter krever ofte i tillegg til bruk av teknologisk kommunikasjonsutstyr, en del reisevirksomhet, og tidsbruk som kan gå ut over fritiden. Denne teksten kan vise tilbake på overlokale nettverk der mennesker opptrer på flere arenaer, dette henviser igjen til at på tross av teknologisk krever dette reiser over et større geografisk område.

Mitt siste spørsmål i denne sammenheng er: Hva betyr arbeidsplassen for fremtidig valg av bosted? Informantenes svar viser til at trivsel på arbeidet er en viktig faktor. En sier: *Hadde jeg begynt å vantrives hadde jeg nok flyttet herfra*. En annen sier: *Hadde jeg ikke kunnet bruke min profesjonsutdanning hadde vi ikke flyttet tilbake til hjemstedskommunen*. Begge disse informantutsagn henviser til arbeidets betydning for bosetting. De bor her men er ikke så bundet til stedet at de ikke kunne tenke seg å flytte dersom av jobbmessige forhold endret seg.

Sted

I dette avsnittet skal jeg se på de fastboendes relasjoner til stedet, der de bor og arbeider.

To av de intervjuede har som tidligere nevnt vokst opp og har familie og slekt i kommunen. Den tredje har bodd her i 33 år. En av informantene som har flyttet tilbake etter mange års utdanning og arbeid andre steder sier: *Eg har bodd borte så lenge at mange av mine venner fra da jeg var liten er ikke her lengre, en eg har jo blitt kjent med noen nye*. Jeg spør videre: *Var det lett å få et nytt nettverk når du kom tilbake?* Hun svarer: *Jeg har familien som jeg har en del omgang med, jeg har jo jobb og unger, så eg har ikke så himla mye tid til nettverk – hun sier videre, jeg har ikke 103 venner, det e nok hvis jeg har noen som jeg har god kontakt med. Familie nettverket var jo ferdig når jeg kom hit*. Den andre som har flyttet tilbake sier: *Jeg har jo bestandig trivdes her, jeg er herfra, har familie her, ungene har sterke bånd til familien, det blir mer lettvint å takle hverdagen*.

Ut fra overforstående tekst kan det se ut som om familiekonteksten for de fastboende er en viktig årsak til tilknytning til sted, for disse informantene. Hun som har bodd i kommunen i 33 år sier: *jeg har bodd her så lenge at jeg har slått rot her, jeg føler at jeg hører til her*. Hun har ingen familie i kommunen men har en sterk tilknytning til arbeidsplassen og etter hvert stedet.

I fortsettelsen spør jeg: Hvilke kvaliteter er viktig for deg når det gjelder sted? Informantene svarer i stor grad likt, fin natur, gode muligheter for friluftsliv, variable fritidstilbud, gode servicetilbud gode barnehage og skoletilbud som trygger barns oppvekst. Videre spør jeg hvordan de opplever miljøet for barn, ungdom og voksne på Storslett.

I følge informantutsagnene synes tilbudet for barn å være bra. En informant sier som følger:

”Det jeg vet er at det kan være et hardt miljø for eldre ungdom, ka det kommer av det vet man vel kanskje ikke, om det har med at det er lite fritidstilbud for dem som ikke driv med idrett. Det brukes alkohol og stoff, eg tror det e en kultur på det. Spesielt for yngre jenter er det lett å havne på feile veger.”

Flere informanter henviser til dette som et bekymringsfullt fenomen i forhold til oppvekstsvilkår. Når det gjelder voksne synes det som om det var flere møteplasser med ”dans på huset” og sammenkomster tidligere enn nå. Folk går mindre på besøk til hverandre de møtes oftere i forhold til barnas aktiviteter.

En av informantene hun som har bodd på stedet i 33 år henviser til det å være innflytter, hun sier at innflyttere ofte møter lokalbefolkningen i forbindelse med organiserte aktiviteter, men at innflyttere ofte omgås innflyttere. Hun sier at det kanskje kan være litt vanskelig for en ekte Nordreisa væring å inkludere, hun definerer seg ut fra dette ikke som ekte Nordreisa væring.

I forhold til fenomenet ”sense of place” siterer jeg som følger:

”Kvinnen betegner seg selv som en innflytter – selv etter 33 år på stedet. Hun snakker en annen dialekt og mener at folk nok betrakter henne som ”ei som kommer utenfra”, men kanskje ikke så mye som før.” (Berglund, i Berg 2004:161)

De fastboende oppfatter også Bios kafé, og treningssenteret som møteplasser. En sier at det er ganske dødt og stille i bygdas sentrum på ettermiddagen. Som fritidsaktiviteter nevnes i hovedsak kulturaktiviteter og friluftsliv som hovedinteresser.

I forhold til spørsmål om arbeid og fritid referer informantene til Nord Troms studiesenter og de tilbudene som finns der. En sier at dette kan være positivt for rekruttering hun sier: *Jeg tror at folk lettere blir her enn folk fra det sentrale Østlandet.* Ingen av disse informantene ser på studiesenteret som et alternativ for dem. Å ha videregående skole på stedet oppleves også positivt i forhold til ungdoms muligheter på stedet.

Når det gjelder arbeid vil jeg trekke frem to informantsitat:

”De politikerne som jobbet frem Sonjatun og videregående skole gjorde gode løft. Kompetansesarbeidsplasser med universitetsutdanning får ikke arbeid her, det er ikke mange jobber for dem her. Ta for eksempel data det er ikke jobber å få i Nordreisa, vi har hatt problemer med IT, vi trenger flere stillinger for nok IT folk, for å kunne satse mer på IT.”

”Arbeid for kompetansepersonell er nok ikke lett, det er ikke flust med jobber, det er vel mest i servicebransjen. Jeg hører jo at det er mange som ønsker å flytte tilbake. Mange ønsker å flytte tilbake men har ikke mulighet for jobb, jeg snakker om folk som har utdanning innen helse. Eg trur stort sett det er dekt det som er. Innen servicebransjen tror jeg det er rokering innad.”

Disse to sitatene kan peke tilbake på at det finns en viss andel av kompetanseplasser innen helse og skolesektoren for folk med høyere utdanning. Utover det er det få muligheter for å få arbeid i kommunen. Dette kan også virke tilbake på rekruttering av eksempelvis helsepersonell på grunn av at ektefelle også må ha tilgang på arbeidsplasser. Det henvises også til at skolenedleggelsene medfører usikkerhet innenfor arbeidsmarkedet også innenfor det offentlige.

Alle informantene er fornøyd med handels og servicetilbud. En sier at hun er bevisst på å benytte seg av de lokale servicetilbudene. Klima og natur er viktige faktorer for localication. I forhold til localication nevner informantene Tromsø, Alta og Midt Troms. Alle opplever avstanden til disse plassene som helt greit å forholde seg til, de benytter seg som oftest av bil på grunn av de lettere kan forflytte seg. Ellers opplever de både fly og bussforbindelser som gode i forhold deres behov.

På spørsmål om hvordan de tror innflyttere tas imot av lokalbefolkningen er det samsvarende svar. Det henvises til at manglende barndomsfellesskap kan gjøre at det ikke så lett knyttes kontakter med innflyttere. De sier at den jevne Storsletting nok innehar en viss skepsis og er ikke er så flink til å ta kontakt. Videre at det på grunn av hektiske liv i forhold til hverdagshandteringen har folk mindre tid og overskudd til å være sosiale. Jeg spør hvilke holdninger og uskrevne normer som preger stedet. *Ja, sier en det er vel kanskje sånn at når du ikke er herfra, så er du ikke herfra. Det er vel litt sånn at skal du rose kan du ikke snakke med den person som er flink men med en annen person om hva som er bra.* To av informantene henviser også til janteloven, du skal ikke tru at du er noe. En sier hun nok har opplevd dette i forhold til jobb, en annen sier i forhold til utdanning. Det koster kanskje mer å stikke hodet sitt frem på en liten plass enn på større plasser.

Maktstrukturer

I forhold til maktstrukturer i lokalsamfunnet sier samtlige informanter at de ikke kjenner til noen familiære maktstrukturer. Det finns heller ingen dominerende bedriftsledere. En av informantene sier: *Det har vel kanskje sammenheng med at du skal ikke tro at du er noe, så vil vi ha noen store bedriftsledere.* De henviser til politiske maktstrukturer som de som er synlige i lokalsamfunnet. En av informantene henviser til konsekvensene av nedlegging av skoler i distriktene for småbarnsfamilier. Hun sier: *Ingen vil sende ungene sine lange veger for å gå på skole. Folk blir etter hvert å flytte til Storslett. Til slutt blir det bare gamle folk igjen i distriktene.* Hvor folk velger å flytte om de tar valget om å flytte fra distriktene handler også om stedstilknytting og muligheter for arbeidsplasser.

Neste spørsmål er: Hva betyr de tre stammers møte for deg? Alle informantene kjenner at dette er et møte mellom den kvenske, samiske og norske kulturen. Informantene som vokste opp på stedet har ikke noe nært forhold til dette fenomen, de deltar heller ikke på Baaski festivalen (den Kvæn kulturelle festivalen). Informanten som ikke vokste opp på stedet har interesse for og har satt seg mer inn i hva dette innebærer. Hun deltar også alltid på Baaski festivalen. Det neste spørsmålet er: Hva forstår du med trivsel i forhold til sted? Her er svarene at det betyr både et privat liv, og et sosialt liv, og at en kan benytte seg av natur. Videre er det viktig for dem at ungene trives, og at hverdagen fungerer.

Så spør jeg hvordan kan Storslett bli et bedre sted sett i forhold til dine behov? I svarene fra informantene ligger et mer levende sted med muligheter for innbyggerne og turister. En henviser til et savn av optimisme, om utvikling av alpinbakke, kino og kulturhus. Til slutt spør jeg om egenskapene Storslett som sted har noe å si i forhold til fremtidig valg av bosted? Svarene de gir i forhold til det sosiale er at de selv og ungene må trives. Jobbsituasjonen må være forutsigbar. En av informantene sier at med utdanning vet de at det er lett å få arbeid andre plasser, og trives en ikke kan en jo flytte.

Familie

To av informantene har nær familie og slekt i kommunen, den tredje har det ikke. På spørsmål om familiær tilknytting til stedet har noen betydning for dem og hvorfor varierer svarene noe. Hun som ikke har familie på stedet sier hun skulle ønske hun hadde familie på stedet, og at hun har et håp om at ungene kommer tilbake. De andre to sier at det gjør hverdagen lettere både i forhold til jobb og fritid. Den ene påpeker at ungene får også en sterkere tilhørighet dit familien er. Hun sier: *En ser jo når en får unger at det er viktig med familie rundt seg.* Dette

kan igjen peke tilbake på locale, med fokus på nettverk og nærhet til omsorgspersoner for dem selv og barna som forenkler hverdagen. Det kan se ut for at det gir familien en trygghet og gir en sterkere tilhørighet.

Jeg spør om de kjenner til lokalhistorien. En har orientert seg mye om lokalhistorien, de andre to har lest noe i bygdebøker og årbøker. Alle jobber innenfor helse og forteller at en del informasjon får de gjennom mennesker de møter. Jeg spør videre om familiære relasjoner har vært med på å prege samfunnsutviklingen. En sier at det kan se ut som at forretningsdrift ser ut for å gå i arv. En annen sier at jeg velger å tro at ikke så mye går på bekjentskap.

Mitt siste spørsmål er om familiær tilknytting har noe å si i forhold til fremtidig bosted.

"Ja både og, i hvert fall nå når ungene er små, men hvis eg eller ungene skulle begynne å vantrives skulle eg nok vurdere og fløtte."

"I dag e vi jo her, Eg vet jo ikke hvis eg skulle bli aleine. Eg syns jo det at en har mange muligheter, selv om vi er kvinner er vi frie til å gjøre mye mer enn våre formødre. Vi er mye mer bevisst til å ta våre egne valg, vi kan skille oss, vi kan få jobb andre plasser og vi kan reise ut i verden, vi er ikke økonomisk avhengig."

"Ja familien var jo viktig, familie og venner gjør at det blir lettere å bo her."

Disse informantutsagnene bekrefter at familiær tilknytning har betydning i forhold til fremtidig bosted for gruppen som har bakgrunn fra stedet. Spesielt fremheves familiær tilknytning i forhold til barnas livskvalitet. Dette utsagnet kan understøttes av uttalelse i kapittel 10.5 i boken *Mennesker, steder og regionale endringer: "Sense of place"* forteller en kvinne at hun synes det er positivt at hun kjenner mange på stedet og har stor familie. En annen av mine informanter bekrefter dette ytterligere ved å si at familie og venner gjør det lettere å bo her. På den andre side refererer jeg til innledningen i kapittel 9 det regionale mennesket der det sies at geografisk mobilitet preger det moderne mennesket, og at dette ; *åpner for nye strategiar og tilpassningar med tanke på val av stad å bu, i forhold til kvar ein arbeidar og i forhold til andre aktivitetar den enkelte tek del i* (Hagerstrand 1973, i Berg (red) 2004:136) En av mine informanter henviser til nåtidens bevissthet på å ta egne valg, noe som understøtter denne teorien.

I dette kapittelet har jeg analysert de funnene som kom frem under intervjuene i forhold til problemstillinga. Tiden er nå inne for å gå over til siste kapittel og konkludere.

8. Konklusjon

Etter at jeg i analysekapittelet har forsøkt å tolke og analysere informantutsagnene i lys av problemstillingen er tiden kommet for å sammenfatte oppgavens hovedfunn. Som nevnt innledningsvis i analysekapitlet har jeg tatt for meg tre grupper, fordelt på tre innpendlere (ambulerende), tre innflyttere, og tre med bakgrunn fra stedet. I analysen er det fokusert på tre hovedfaktorer, nemlig den enkeltes tilknytning til hhv. arbeidsplass/arbeidsmiljø, til sted og til familie. Jeg har behandlet hver gruppe for seg. I denne delen av oppgaven skal jeg ta for meg hovedfunnene som framkommer etter sammenligningen av svarene fra de tre gruppene.

Med denne studien ville jeg se på kompetansepersonellets tilknytning til sted og arbeidsplass i en distriktskommune. I forhold til oppgavens hovedtema valgte jeg å ta utgangspunkt i en stor kompetansearbeidsplass som DMS i Nordreisa kommune. Jeg ville se nærmere på denne arbeidsplassen som virkemiddel for å utvikle Nordreisa kommune og Storslett som sted, eller som tidligere nevnt undersøke om det er slik som oppgavens tittel indikerer: Er det slik at arbeidsplasser skaper beboere? For å få innsikt i dette har jeg tatt utgangspunkt i en teori om integrert stedsforståelse. Dette kapittelet gir en oppsummering av hva denne studien viser.

Jeg velger å holde på oppdelingen arbeidsplass/arbeidsmiljø, sted og familie når jeg skal sammenligne hovedfunnene i de tre gruppene.

Oppsummering av oppgavens funn

Etter hvert som jeg har arbeidet med den informasjon informantene gav meg, erfarte jeg at de utdypet mest i forhold til tilknytning til arbeidsplassen, og mindre i forhold til sted og familie. *Dette fenomenet gjaldt alle tre gruppene.* For meg kan dette tyde på at det for kompetansepersonell, uansett stedstilknytning, har stor betydning å ha en interessant arbeidsplass, hvor de har faglige utfordringer og trives.

Sammenligning arbeid

De tre ambulerende så positivt på desentralisering av spesialisthelsetjenester, det gjorde også innflytterne og de fastboende. Å arbeide i faglige *regionale* nettverk gav et større grunnlag for interessante oppgaver, noe som igjen gav større jobbtilfredsstillelse. Den telekommunikasjons - tekniske utviklingen ble sett på som positiv i forhold til muligheter for utvikling av tjenestene og forskning på samhandling omkring helsetjenester. De ambulerende spesialistene påpekte nødvendigheten av å bygge tette bånd innenfor de faglige regionale nettverkene som kunne gi økt kunnskapsutveksling, med hensyn til utdanning, kursing, hospitering for fagfolk,

og en bedre av behandling av pasienter. Dette kan være med på å skape interessante arbeidsplasser som kompetent ungdom med høyere utdanning kan søke på. Disse henviser også til at systemene kan være sårbare fordi det i en viss grad dreier seg om nettverk som er skapt eller opprettholdt ut fra den enkelte fagpersons interesse, altså personavhengig. En av de innflytterne påpeker at nettopp det at det desentraliserte ansvar er fordelt på to organisasjonskulturer, UNN og DMS som ikke kjenner hverandre, er en utfordring for de desentraliserte arbeidsmodellene. En av de ambulerende henviser også til at det er en utfordring at ansvaret er delt på drift DMS og faglig ansvar UNN i forhold til tilknytning.

Rekruttering er et viktig element både i forhold til ambulerende spesialister fra UNN og fast ansatte ved DMS. Her ble det pekt på faktorer som stedsnær utdanning, at regionale funksjoner gir større fagmiljø og at dette igjen gir spennende arbeidsplasser. I rekrutteringsøyemed er det også viktig med positive signaler til de en ønsker å rekruttere, ved å oppmuntre fastboende til å ta utdanning, være bevisst på å rekruttere studenter som får vikariater og praksiser på arbeidsplassen for å gi dem en kontekstuell forankring – et forhold og en tilknytning til arbeidsplass og sted.

Trivsel på jobben er en stabiliserende faktor, alle informantene trivdes på arbeidsplassen, både de ambulerende innpendlerne, innflytterne og de fastboende. De oppgav alle at de har en sterk tilknytning til arbeidsplassen. For de ambulerende var det imidlertid tydelig at ”Sonjatun DMS” var stedet, ikke Storslett.

Sammenligning sted

De ambulerende innpendlerne hadde ikke noe spesielt forhold eller tilknytning til stedet Storslett, bare til DMS som nevnt ovenfor. Med sine blikk utenfra så de på stedet som et vakkert sted med tilfredsstillende servicetilbud, noe som også uttrykkes av innflytterne og de fastboende. Kommunikasjonen til og fra stedet ble sett på som utilfredsstillende for de ambulerende, *fly og bussruter passer ikke til åpningstidene*. Innflytterne og de fastboende opplevde kommunikasjonene som tilfredsstillende, og alle informantene benytter seg i størst grad av egen bil. Å komme i kontakt med lokalbefolkningen var ikke spesielt viktig for de ambulerende. Det viktigste for dem var pasienttilstrømmingen og utviklingen av helsetjenesten.

For innflytterne til stedet var utviklingen av stedsidentitet avhengig av om de ble/ følte seg inkludert eller ikke. De hadde ikke sterke røtter på stedet i form av familie og slektskap og gav ikke uttrykk for den samme følelsesmessige tilknytning til stedet som de fastboende. Deres

tilknytting til stedet gikk mest på egen familie. En av innflytterinformantene refererer til at det er lett å få kjenninger, men ikke lett å få venner. En annen sa at innflyttere omgås innflyttere. En fastboende sier at det er mulig at manglende barndomsfellesskap gjør at det ikke er så lett å knytte kontakter med innflyttere. Det refereres til jantelov, både i forhold til arbeid og utdanning, en sier ” *det koster å stikke hodet sitt frem*”, både innflyttere og fastboende refererte til dette fenomenet.

Utdannings og arbeidstilbud er også viktige steds kvaliteter for innflytterne og de fastboende. Det finns relativt gode utdanningsmuligheter for ungdom til og med videregående skole, samt noen desentraliserte studier på høgskole og universitetsnivå. Skolenedleggelse i kommunen medfører usikkerhet også innenfor det offentlige arbeidsmarkedet, mener en informant. Flere refererer til at det finns få arbeidsplasser for de med høyere utdanning. En sier at ungene utdanner seg bort fra distriktene, og at det blir en sentralisering av arbeidsplasser som krever høyere utdanning noe som igjen får en negativ konsekvens for distriktene.

Når det gjelder et lokalt kulturelt særtrekk som de tre stammers møte er det lite kjennskap til dette fenomenet blant informantene i de tre gruppene, kun en av ni oppgir å delta på den årlige Baaski- festivalen. En synes det brukes for mye penger og energi på denne satsingen, en annen mener at det kan være positivt hvis det følger med penger og skaper noen nye arbeidsplasser.

I forhold til fremtidig valg av bosted i forhold til steds kvaliteter sier de at det er viktig at ungene og familien trives og har det bra, og at jobbsituasjonen er forutsigbar. For de ambulerende er det trivsel på DMS som teller. Det henvises også til et ønske om mer optimisme i forhold til utvikling i kommunen og på stedet Storslett. Samtlige av de fastboende sier at skulle de mistrives kan de velge å flytte.

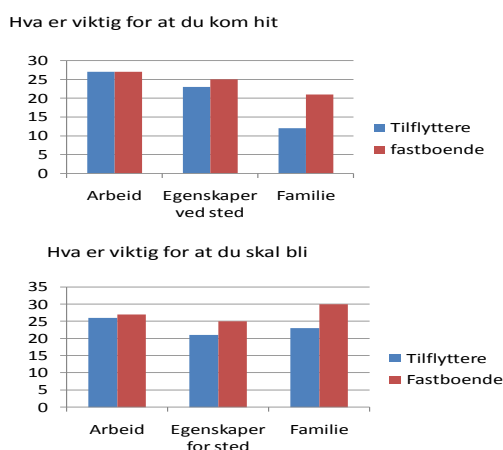
Sammenligning familie

De ambulerende har ingen familie eller slekt på stedet Storslett, og de har også begrenset kontakt med lokalbefolkningen. De sier at om arbeidsforholdet skulle fortsette over et lengre tidsperspektiv kunne det å knytte sosiale kontakter være et element for større trivsel. De fastboende som har egen familie på stedet synes det gjør deres hverdag lettere i forhold til jobb og fritid. De vektlegger barnas nettverk og nærhet til omsorgspersoner, og mener dette styrker tryggheten og gir en sterkere stedstilhørighet for hele familien. Innflytterne med barn som ikke har egen familie eller slekt på stedet vektlegger også barnas tilknytning til stedet i

form av skole, fritidsaktiviteter og venner. De har knyttet kontakter og bånd som har gjort at de har fått tilhørighet til stedet, noe som gjør at de velger å bli på stedet.

Avslutningsvis vil jeg ta med noen statistiske data som er relevant for å diskutere funnene i oppgaven

Tabell 1. Vurdering av stedets betydning (3 fastboende og 3 innflyttere)

Kommentar: Statistikken ovenfor er utarbeidet av et spørreskjema der innflytterne og de fastboende fikk rangere fra en til ti (ti er viktigst) hva som var viktigst for at de kom til stedet, og for at de skulle bli på stedet. Poengene informantene gav er regnet sammen, og resultatet ble som vist ovenfor. Arbeid var viktigst, stedskvaliteter mindre viktig, og familie minst viktig for at de kom til Storslett. Arbeidet er omtrent like viktig som da de kom, for at de skal bli på Storslett, egenskaper ved sted har gått noe ned for tilflyttere og betydningen av familiær tilknytning har økt både for tilflytterne og de fastboende. Dette viser videre at stedskvaliteter isolert ikke har noen sterk betydning, men at arbeid og familiær tilknytning er vel så viktige faktorer for å bli på Storslett.

Tabell 2: Befolkningsendringer i kommunen 1975 - 2010

Årstall	1975	1980	1985	1990	1995	2000	2005	2010
Innbyggere	4394	4595	4788	4697	4905	4821	4744	4757

Kilde: Statistisk sentralbyrå, ut fra statistikk Befolkningsendringer i kommunen. 1951 – 2010. Ved grenseregulering 1.1.1982 ble 128 personer overført fra 1941 Skjervøy til 1942 Nordreisa. . Fram til år 2000 var det et fødselsoverskudd i følge SSB rapporten, fødselstallene er synkende etter år 2000, en aldrende befolkning skaper flere dødsfall og mindre fødsler. I perioden fra 1995 til 2005 hadde kommunen en relativ høy andel flyktninger, disse er nå reist fra kommune. Disse faktorene har vært medvirkende årsaker til befolkningsnedgangen fra 1995, utover det har befolkningsutviklingen vært relativt stabil på rundt 4700 fra 1980.

Tabell 3: Antall ansatte som arbeider innenfor helse i Nordreisa kommune 1975 - 2010

Årstall	1975	1980	1985	1990	1995	2000	2005	2010
Ansatte	10	68	68	70	104	200	253	240

Kilde: Årsmeldinger og rapporter fra Nordreisa kommune. I årene fra Sonjatun som i dag omtales som DMS åpnet i 1977 frem til 1980 ble det rekruttert 58 personer til institusjonen. I 1991 ble ansvaret for psykisk

utviklingshemmede overført fra fylkeskommunen til kommunene, de flyttet tilbake i boliger i sine hjemkommuner dette medførte en økning av helsepersonell med 28 stillinger knytta til Sonjatun/ DMS. I fra 1995 til år 2005 var det en økning på 149 ansatte som skyldes oppretting av sykehjem, nye avlastingsboliger for psykisk utviklingshemmede og døgntilbud innenfor psykiatritjenesten. I denne perioden gikk folketallet ned med 148 innbyggere. Fra 2005 til 2010 var det en reduksjon på 13 ansatte, dette skyldes omorganiseringer og sammenslåing av stillinger

Kommentar til de tre tabellene: Tabell 1 viser hva som gjorde at innflyttere og fastboende vendte tilbake etter endt utdanning og hva de synes er viktig for å bli på stedet, det viser seg at arbeidsrelaterte og familiære årsaker er vel så viktig som steds kvaliteter. Tabell 2 viser til befolkningsutviklingen, ser en denne tabellen i sammenheng med tabell 3 kan en se konturene av en befolkningsutvikling grunnet etablering av nye tjenester, men denne utviklingen kan nok ikke tilskrives dette fenomenet isolert (jmf. utviklingen etter 2000), som er kommentert under tabell 2.

Hovedtendens

Slik oppgaven har vist, ble flere momenter angående utviklinga av stedet og sentret, drøfta i forhold til oppgavens teoretiske forankring. Flere funn var relevante og interessante, men av samtlige kan nevnes fire som utkrystalliserte seg og som ut fra min vurdering utgjør oppgavens hovedfunn. Disse fire kan formuleres som:

1. Betydning av unger for tilknytning. Det er en åpenbar motvilje mot å rive opp barns tilknytning til nærmiljø/skole gjennom flytting. Dermed blir det å stifte familie/ få barn på et sted en faktor i retning av å stabilisere stedstilknytning.
2. Betydning som høgt utdanna fagfolk legger til jobben. Opplevelsen av utfordringer knyttet til arbeidet/ arbeidsplassen ser også ut til å virke stabiliserende på bosetting.
3. Folk lokalt er avhengig av regional oppkobling til større fagmiljø, det vil si trivsel på arbeidsplassen betyr ikke bare arbeidsplassen på Storslett, men omfatter deltagelse i større faglige nettverk.
4. Alle de spurte er tilhengere av desentraliserte spesialisthelsetjenester. De opplevde jobben som meningsfull ved at den muliggjorde desentralisering og et lettere liv for folk som trenger behandling, og som bor langt fra nærmeste sykehus.

Forklaring på hovedtendensene

Informantutsagnene fra mitt feltarbeid gir uttrykk som følger:

Sted i vår betydning er ikke alltid så viktig. Slik det kan se ut, kan ikke sted ses på som en isolert faktor men må ses i sammenheng med tilknytting til familie og arbeidsplass. Det er der sted er sammenfallende med stabilt miljø for barn og opplevelse av utfordringer og mening med arbeidet, at personalet velger å bli eller å fortsette å være ved DMS og bo i Nordreisa/ Storslett som sted. Ut fra Agnews teorier om sammenhengen mellom sted som, Localisation,

Locale og Sense of place, ser det for meg ut som om Sense of place har mindre betydning. Det er i utgangspunktet relasjonene de inngår i, og følelsen de har for arbeidsplassen (Locale), ved siden av familiemessige forhold knyttet til at de faktisk bor der (Localisation) som er de viktige faktorer for om folk velger å bli for å bidra til utvikling på stedet.

Refleksjonene omkring nødvendigheten av å skape trygge arbeidsplasser med muligheter for å arbeide med prosjekt eller utviklingsarbeid, og trivsel i lokalmiljøet som stabiliseringsfaktor for befolkningsutviklingen kan underbygges av nyere kommunalforskning (jmf. Nils Aarsæthers kapittel, ”Kommunene som samfunnsutviklar” i boken ”Innovative bygdemiljø” (Borch og Førde: 2010).

Avslutning

I etterkant av analysen og konklusjon, reises spørsmålet om hva denne oppgaven kan bidra med i forbindelse med stedsutvikling.

Et problem utviklingen av stedet Storslett er at spesialist- kompetanse ikke er knyttet til stedet, men en må ut for å hente eller få kompetanse til stedets innbyggere. Et slikt system for å desentralisere spesialisthelsetjenester som DMS og avtaler med UNN representerer, - kan nok være sårbart ut fra personavhengige forhold. Det bør skapes økt bevissthet på rekruttering av kompetansepersonell for å få til økt utvikling og økt bosetting i distriktskommunene, og denne studien har vist hvor viktig det er at arbeidstakere identifiserer seg med selve ideen om desentralisering og dermed finner arbeidet meningsfullt. Dette er helt uavhengig av om man kommer fra stedet, er innflytter eller pendler inn. I rekrutteringssammenheng er det dermed viktig å undersøke om denne motivasjon er til stede eller kan utvikles hos aktuelle arbeidssøkere til DMS eller innpendlere.

Sentrale myndigheter må arbeide videre med et bedre kunnskapsgrunnlag for å skjevne forutsetninger for stedsutvikling. Både i forhold til å forstå betydningen av ”meningsfulle” arbeidsplasser, og tiltrekke seg ungdom med utdanning, fordi de er i etableringsfasen og ut fra det kan etablere seg å bli bofaste med barn, noe som igjen vil avspeiles i økt befolkningsvekst. Uten disse forutsetningene – som først og fremst dreier seg om tilrettelegging for arbeidsliv og familieliv – vil det være vanskelig å tenke seg at steder i distriktene skal utvikle seg.

Litteraturliste

- Berg, Nina G, Britt Dale, Hans K Lysgård og Anders Løfgren (2004). *Mennesker steder og regionale endringer*. Trondheim: Tapir Akademiske Forlag
- Hansen Frank og Kristen Simonsen (2004). *Geografiens vitenskapsteori*. Frederiksberg: Roskilde Universitetsforlag
- Brodersen Lars (2008). *Kommunikation med kort*. København: Nyt Teknisk Forlag
- Nyseth Torill, Svein Jentoft, Anniken Førde, Jørgen Ole Bærenholdt (red) (2007). *I disiplinenes grenseland*. Bergen: Fagbokforlaget Vigmostad & Bjørke AS
- Johannesen Asbjørn, Per Arne Tufte og Line Kristoffersen (2005). *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode*. Oslo: Abstrakt forlag
- Aase Tor Halfdan og Erik Fossaskåret (2007) *Skapte virkeligheter*. Oslo: Universitetsforlaget
- Thuen Trond (red) (2003) *Sted og tilhørighet*. Bergen: Høyskoleforlaget – Norwegian Academic Press
- Røe Per Gunnar (2002) *Sosiokulturelle stedsanalyser – et supplement til de tradisjonelle stedsanalysene*. Artikkel i Plan nr. 4-5/2002: 76-81. Oslo: Universitetsforlaget
- Christiansen Ellen K og Leif Erik Nohr (01 -2009) NST rapport: Juridiske aspekter ved bruk av telemedisin i desentralisering av spesialisthelsetjenester (Internett: www.telemed.no)
- Farner Asle (2008) *Verksted som verktøy*. Oslo: Kommuneforlaget AS
- Højberg Henriette 2005: *Hermeneutikk I: Fuglesang*, Lars og Olsen; Poul Bitsch (red) Vitenskapsteori på tværs av fagkulturer og paradigmer i samfunnsvitenskapene. Roskilde: Universitetsforlag, Fredriksberg
- Brox (1966) *Hva skjer i Nord Norge*. Oslo: Pax
- Selvvalgt litteratur:
- Munkejord Mai Camilla (2009). *Hjemme i nord*. Tromsø: Institutt for planlegging og lokalsamfunnsforskning. Det samfunnsvitenskapelige fakultet. Universitetet i Troms
- Borch Odd Jarle Og Anniken Førde (red) (2010) *Innovative bygdemiljø*. Bergen: Fagbokforlaget Vigmostad & Bjørke AS
- Bjørklund Ivar (1985) *Fjordfolket i Kvænangen*. Tromsø, Oslo, Bergen, Stavanger: Universitetsforlaget AS

Andre kilder

Statistisk sentralbyrå. Kostra – kommune/statsrapportering

<http://www.ssb.no/kostra>

Statistisk sentralbyrå. Befolkningsendringer i kommunene. 1951 – 2010

<http://www.ssb.no/folkendrhist>

Plan og bygningsloven. Lov (1985-06-14) nr.77

Pløger John NIBR- rapport 2002:17: Kommunikativ planlegging og demokrati – Nye perspektiver i planforskning

Helse–personelloven. Lov (1999-07-02) nr.64

Pasientrettighetsloven. Lov (1999-07-02) nr.63

Spesialisthelsetjenesteloven. Lov (1999-07-02) nr.61

Lov om kommunehelsetjeneste. Lov (1982-11-19) nr.66

Arbeidsmiljøloven. Lov (2005-06-17) nr.62

Årsmeldinger og rapporter fra Nordreisa kommune i tidsrommet, 1975 - 2010

Jubileumshefte Helsesenteret Sonjatun 1977 – 1987, Bernt Johnsen

Bilder av kart over Troms og oversiktsbilde av DMS, Edward Reibo. Slett og rett

Vedlegg 1

Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste AS
NORWEGIAN SOCIAL SCIENCE DATA SERVICES

Fera d Høfregate gate 29
N-5037 Bergen
Norway
Tel: +47 55 58 21 17
Fax: +47 55 18 50 50
nsd@nsd.uib.no
www.nsd.uib.no
Org. nr. 985 32 894

Nils Aursæther
Institutt for sosiologi, statsvitenskap og samfunnsplanlegging
Universitetet i Tromsø
Breiviklia
9037 TROMSØ

Vår dato: 01.03.2010

Vår ref: 13161/7/1MR

Deres dato:

Deres ref:

KVITTERING PÅ MELDING OM BEHANDLING AV PERSONOPPLYSNINGER

Vi viser til melding om behandling av personopplysningene, mottatt 04.12.2009. Meldingen gjelder prosjektet:

23161	<i>Arbeidsplasser som skaper beboere</i>
Behandlingsansvarlig	<i>Universitetet i Tromsø, ved institusjonens øverste leder</i>
Doppilg ansvarlig	<i>Nils Aursæther</i>
Student	<i>Vivi Ann Johnsen</i>

Personvernombudet har vurdert prosjektet og finner at behandlingen av personopplysninger er meldepliktig i henhold til personopplysningsloven § 31. Behandlingen tilfredsstiller kravene i personopplysningsloven.

Personvernombudets vurdering forutsetter at prosjektet gjennomføres i uld med opplysningene gitt i meldeskjemaet, korrespondanse med ombudet, vedlagte prosjektvurdering, kommentarer samt personopplysningsloven/-helseregisterloven med forskrifter. Behandlingen av personopplysninger kan settes i gang.

Det gjøres oppmerksom på at det skal gis ny melding dersom behandlingen endres i forhold til de opplysninger som ligger til grunn for personvernombudets vurdering. Endingsmeldinger gis via et eget skjema, http://www.nsd.uib.no/personvern/forsk_stud/skjema.html. Det skal også gis melding etter tre år dersom prosjektet fortsatt pågår. Meldinger skal skje skriftlig til ombudet.

Personvernombudet har lagt ut opplysningene om prosjektet i en offentlig database, <http://www.nsd.uib.no/personvern/prosjektoversikt.jsp>.

Personvernombudet vil ved prosjektets avslutning, 30.06.2010, rette en henvendelse angående status for behandlingen av personopplysningene.

Vennlig hilsen

Bjørn Henriksen

Linn-Merethe Rød

Kontaktperson: Linn-Merethe Rød tlf: 55 58 89 11
Vedlegg: Prosjektvurdering
Kopi: Vivi Ann Johnsen, Rotsund, 9153 ROTSUND

Vedlegg 2

Vedlegg 2

Intervjuguide Ambulerende:

Bakgrunn:

Hvor bor du?

Hvilket forhold har du til stedet Storslett?

Arbeid:

Hva arbeider du med?

Hvilken utdanning har du?

Hvordan er det for deg å inneha ansvar for en desentralisert virksomhet lokalisert på Storslett?

Hvordan fikk du denne oppgaven?

Hvilke utfordringer gir avstanden deg?

Hvordan ser du på distriktsmedisinske sentra som arena for utvikling (= forskning og forskning)?

Hvordan trives du med arbeidsoppgavene?

Hva skal eventuelt til for at du skal være mer tilfreds med din arbeidssituasjon her på stedet?

Hvordan blir du mottatt, og blir du integrert som en del av arbeidsmiljøet på Sonjaton?

Hva forstår du med trivsel i forhold til arbeid?

Sted:

Hvordan vil du karakterisere Storslett som sted?

Hva betyr stedet Storslett for deg?

Har du tilknytting til stedet?

Hvordan opplever du tilgjengeligheten i forhold til kommunikasjon som for eksempel fly, buss etc.?

Hvordan opplever du botilbudet/ tilgjengelighet?

Benytter du deg av noen servicetilbud på Storslett, er det noe som mangler?

Kjenner du til noen møteplasser/ arenaer der folk møtes uformelt?

Deltar du på noen fritidsaktiviteter her på stedet?

Kjenner du til de tre stammers møte?

Sier Baski festivalen deg noe?

Benytter du deg noe av naturen i Nordreisa?

Hva forstår du med trivsel i forhold til sted?

Har utviklingen på stedet Storslett noen betydning for om du fortsatt vil inneha oppgaven?

Familie / relasjoner:

Har du noen familær tilknytting til stedet?

Slekt i kommunene/ Nord-Iroms?

Har du et sosialt nettverk her, utenom jobben?

Har du behov for å knytte kontakter utenom arbeidet?

Hvordan blir du møtt av lokalbefolkningen?

Har nettverk og kontakter betydning i forhold til om du fortsatt vil inneha denne oppgaven?

Hei, her er endringsframlegg markert

Sei frå at enkelte spørsmål om arbeidsplassen kan oppleves som litt nærgående, og at du vil sikre at det ikkje skal vere mogleg å spore tilbake svar du har gitt til deg som person.

Intervjuguide fastboende:

Bakgrunn:

Har du vokst opp her / hvor lenge har du bodd her?

Hva er grunnen til at du har bosatt deg her?

Hvordan vil du beskrive ditt forhold til stedet Storslett?

Arbeid:

Hva arbeider du med?

Hvilken utdanning har du?

Hvor viktig er arbeidet for at du bor her?

Hvordan vil du beskrive forholdet til arbeidsplassen din?

Hva tenker du om rekruttering av kompetent personell til din arbeidsplass/avdeling?

Hva tenker du om de utfordringene du får i forhold til din kompetanse?

Trives du på arbeidsplassen din?

Opplever du noen maktstrukturer på arbeidsplassen din, utover de formelle linjene?

Hva tenker du om fremtidige karrieremuligheter?

Hvordan ser du på Distriktsmedisinsk senter som arena for utvikling? (drive forsøk, forskning)

Hva betyr arbeidsplassen for fremtidig valg av bosted?

Sted:

Hvordan vil du beskrive din følelse av tilknytting til stedet Storslett?

Hvilke kvaliteter er viktig for deg når det gjelder stedet?

• Hvordan oppfatter du miljøet på Storslett for barn? For ungdom? For voksne? For pensjonister/eldre?
(Eksempelvis fritidstilbud, kontakter og sosiale nettverk)

• Har du oppfattet om det er noen viktige møteplasser/arenaer på Storslett, altså der folk flest møtes? (benytter du deg av disse?)

• Hva er dine viktigste fritidsaktiviteter?

• Hvordan er mulighetene for arbeid og utdanning?

• Hvordan opplever du service og handels tilbud på Storslett, benytter du deg av disse?

• Hva betyr naturen og klimaet i kommunen for deg?

Hvilke andre steder enn Storslett/Nordreisa er viktig for deg i ditt arbeid og i din fritid?

Hvordan opplever du avstand og tilgjengelighet til disse stedene?

Hvordan opplever du at tilflyttere blir tatt imot av lokalbefolkningen på Storslett?

Hvilke holdninger og uskrevne normer preger stedet?

Opplever du tydelige maktstrukturer i lokalsamfunnet?

Hva betyr begrepet de tre stammers møte for deg? (Deltar du på Haski festivalen?)

Hva forstår du med trivsel i forhold til bosted?

Hvordan kan Storslett bli et bedre sted sett i i forhold til dine behov?

Og til slutt. Har egenskapene ved Storslett som sted noe å si for deg i

Forhold til fremtidig bosted?

Familie:

Har du nær familie på stedet?

Har du slektninger i Nordreisa eller i Nord-Troms?

(Viss ja på to foregående spm) Har familier tilknytning til stedet betydning for deg, og hvorfor?

Har du kjennskap til lokalhistorien på stedet: er det noen familier som har maktposisjoner i fortid og i nåtid? (eks. bygdebok)

Er familierrelasjoner med på å prege samfunnsutviklingen på stedet, og hvordan?

Har familier tilknytning noe å si for deg i forhold til fremtidig bosted?

Vedlegg 3

Vedlegg 3

Rangering skjema

Ranger på et skjema fra en til ti, hva som var viktigst for at du kom til stedet (ti er viktigst).

Hvorfor kom du	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Arbeid										
Egenskaper ved Sted										
Familie										

Ranger på en skala fra en til ti hva som er viktigst for at du skal bli på stedet (10 er viktigst).

Hva er viktig for at du skal bli her?	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Arbeid										
Egenskaper ved Sted										
Familie										